

כאמרתו קרין אל עם נבואתו... פירוש המילים הנכונות... (text continues in small font)

מראי מקומות לעיון בדף היומי

בית מדרש גבוה לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ז
מיסודה של עמותת "משולי ערימת" רחוב שאגת אריה 17/25 קרית ספר 71919 מודיעין עילית ארץ ישראל

גליון מספר 402

הוצאת ע"י כנס הנה"י הר"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שליט"א לונדון לע"נ הר"ר צבי בהר"ר מרדכי ורעיתו מרת רחל לאה בת הר"ר אברהם אליעזר ד"ל

בס"ד, כ' סיון התשע"א. מסכת מנחות דף קה – מסכת חולין דף ב

דף קה ע"א

א) גמ', יביא כבש הואיל ופתח בו הכתוב תחילה. פירש רש"י ד"ה מן הצאן, דיביא כבש ולא עז. והקשה הצאן קדשים, מהא דאיתא בכריתות (כה). דאף דבכל מקום כבשים קודמין לעזים, הואיל וגבי חטאת (ויקרא ד, לב) כתב עזים ברישא אשמועינן דשקולין הן, וכהאי גוונא איתא התם נמי גבי תורים ובני יונה. ותירץ, דעל כרחק רבי יהודה דהכא פליגי אהא דהתם, דהא אמר דיביא מנחת סולת הואיל ופתח בו הכתוב תחילה, אף על גב דכתיב (ויקרא ז, ט) "וכל מנחה אשר תאפה בתנור וכל הנעשה במרחשת ועל מחבת", והדר כתיב (פסוק י) "וכל מנחה בלולה", (דהיינו במנחת סולת, כמבואר ברמב"ם פ"י ממעשה הקרבנות הט"ו), ועל כרחק סבר דלא איכפת לן אי הדר הקדים, ואם כן שפיר פרכינן עליה.

ב) גמ', אלא מאי מיוחדת שבמנחות דלית ליה שם לווי. כתב הזבח תודה, דאפשר דטעמא דתנא קמא דפליגי, משום דסבר דאף דבלשון תורה נקראת כן, מכל מקום בלשון בני אדם נקראת "מנחת סולת", וקיימא לן דבגדרים הלך אחר לשון בני אדם.

ג) גמ', סימנא בעלמא. פירשו רש"י ד"ה סימנא בעלמא ותוס' ד"ה סימנא בעלמא, דנתן הסימן לגירסא, שלא תטעה ותשכח איזו מנחה קאמר. והעיר הרש"ש, דכן דרכו של רבי יהודה ליתן סימנין כדי שלא תטעה, כדאשכחן לעיל במתניתין (צו). ונהכי נמי בהגדה של פסח נתן סימנים לעשר המכות "דצ"ך עד"ש באח"ב", ופירש המיוחס לרש"י (שם), דהוי כדי שלא תטעה בסדרן, דלולי הסימנים הוה אמינא דאין מוקדם ומאוחר בתורה, שהרי בתהלים (קה, כח) נמנו בסדר אחר. ועיין שבלי הלקט (שם), דפירש באופן אחר.

ד) גמ', בעי רב פפא מיני מנחה מאי וכו'. משמעות סוגיין דלא איפשיט. והרמב"ם (פ"ז ממעשה הקרבנות ה"ה) כתב, דיביא שני מינים. ותמה הכסף משנה, היאך פסק לחומרא, הא איכא למיחש דילמא מייתי חולין לעזרה. ותירץ, דמייתי ומתנה שאם אינו חייב בה תהא נדבה. והקשה הנתיבות הקודש, דמהא דסתם הרמב"ם וכתב דיביא שני מינים, משמע דהוא מעצם חיובו להביא ב' מינים, ואינו צריך להתנות. ולכך כתב, דשמא כיון דסתם נדרים להחמיר, מחויב הוא מדין תורה להביא ב' מינים כדי לצאת ידי נדרו, ולכך לא הוי חולין בעזרה.

ה) גמ', אלא מהא ליכא למשמע מינה. הקשה הצאן קדשים, אמאי לא

אמרינן דסיפא אתא לאשמועינן ד"מנחות מין מנחות" יביא שנים ממין אחד, הא "מיני מנחה" יביא שנים משני מינים, כי היכי דמשנינן בסמוך אברייתא.

ו) גמ', אביי אמר אפילו תימא רבי שמעון וכו' דמייתי ומתני. העיר בספר יד בנימין, הא בלאו הכי כולה מתניתין איירא בתנאי, וכדפירש רש"י במתניתין (קד): ד"ה ואינו יודע, והוה ליה לשנויי בקצרה דמייתי ומתני.

ז) גמ', שם. הגליון הש"ס ציין לתוס' לעיל (ג). ד"ה אלמא, דהקשו דרבי שמעון אית ליה התם דקביעותא דמנא לאו מילתא היא, ואם כן, היכי אתיא מתניתין כוותיה, הא אפילו אם פירש מחבת והביא מרחשת יצא. ותירצו, דהכא בבא לצאת ידי שמים, והקשה בחידושי הגרי"ז (שם), דהכא מאי בא לצאת ידי שמים שייך, הא כבר יצא ידי חובתו. ועיין שם בתוס' מה שתירצו עוד.

ח) תוס' ד"ה למחרת מביא אשמו ולוגו, בתוה"ד, שחטאתו מעכבתו מלמנות נזירותו אבל אשמו אינו מעכבו. כתבו הכסף משנה (פ"י מנזירות ה"ח) והברכת הזבח (זבחים עו), דדבריהם כדעת הרמב"ם (שם) דכתב דאין האשם מעכב בין לענין תגלחת טומאה של נזירותו ובין דצרתו, דהיינו כחכמים דפליגי אדרבי שמעון, וסברי דאינו יכול להתנות ולהביא האשם, ולכך אינו מביא אלא שאר קרבנותיו, והאשם לא מעכב. אמנם הראב"ד (שם) כתב, דאין כוונת התוספתא לאשם מצורע, אלא לאשם נזיר טמא דוקא, עיין שם, ועיין עוד בחזון איש (נגעים יג, ג) דביאר דברי הרמב"ם באופן אחר.

ט) בא"ד (בנמשך לעמוד הבא), ומביא חטאת העוף וכו', שאינו יכול להתחיל מנין נזירות טהרה וכו'. הקשה הטהרת הקודש, אמאי בעו להאי טעמא, הא בלאו הכי צריך להביא חטאת העוף לצאת ידי חובת ספק נזיר טמא, שהרי חטאת העוף הראשונה שהביא בשלושים יום הראשונים אינו יוצא בה, דשמא היה מצורע, ואין עולין לו שלושים יום הראשונים לספירת ימי נזיר טמא.

י) בא"ד, תימה למה לא הזכיר בקרבנות תגלחת רביעית זו חטאת בהמה וכו'. בירושלמי נזיר (מא). הגירסא "מביא קרבנותיו שלמין", ופירש השנירי קרבן (שם), דהכוונה דעכשיו הוא משלים כל קרבנות הטהרה שיש עליו, דהיינו החטאת והשלמים ואין הכוונה לקרבן שלמים דוקא, ותמה על תמיהת התוס'.

דף קה ע"ב

יא) **תוס' ד"ה ותנופת חזה ושוק**, תימה דלא תני תנופה מחיים וכו'. כתב **הצאן קדשים**, דאם כוונת התוס' דליתני נמי תנופה מחיים, יש ליישב, דכיון דלא מניפין אלא משום תקוני גברא, די בתנופה אחת, ואי כוונתם דליתני תנופה מחיים לחוד, ולא תנופת חזה ושוק, יש ליישב דכיון דעבדינן בכל חומר דאשם, עבדינן נמי תנופה כחומר דשלמים.

יב) **גמ', הא קא מייתי עשרון אחד משני עשרונין וכו'**. ביאר **הנתיבות הקודש**, דלכאורה טעמא דאינו יכול להביא עשרון אחד משני עשרונין, משום דקביעות מנא מילתא היא, וכיון דנקבע האי עשרון והאי לוג באותו כלי, להקריב על אותו קרבן, שוב אינו לשנותם לקרבן אחר (ועיין בדבריו). אמנם סיים, דיתכן דאינו מהאי טעמא.

יג) **תוס' ד"ה וסמיכה**, למאן דאמר אשם מצורע לאו דאורייתא הוי באקפווי ידיו וכו'. וכן כתבו **התוס' בזבחים** (עו:): **ד"ה וסמיכה**, אבל **בתוס' שם** (לג). **ד"ה סמיכת אשם** כתבו, דאתי לאשמועינן דטעון סמיכה דאורייתא משום ספיקא דשלמים, ולפי זה בעי סמיכה בכל כוחו. **והצאן קדשים** (שם) מחק תיבת "דאורייתא". **ובהגהות מלא רועים ובהגהות ר"י חבר** (שם) כתבו לקיים הגירסא, וביארו דהתם סבירא להו דספיקא דאורייתא לחומרא מן התורה, והכא סבירא להו לקולא. והקשה **החק נתן** (שם), דלתוס' דהתם, היאך שרי לעשות סמיכה בכל כוחו, דלמא לאו שלמים הוא, אלא אשם מצורע, ונמצא עושה עבודה בקדשים. ועיין **בקהלות יעקב** (זבחים סימן מה, ו) שנסתפק אם ספק עשה דוחה לספק לא תעשה, וצ"ע **לתוס' מנחות** (טט:): **ד"ה תלמוד** (המתחיל בעמוד הקודם), דמבאר מדבריהם דלא דחי.

יד) **גמ', שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר אם הביא וכו'**. פירש **רש"י ד"ה שמעינן**, דלא אתפרש לן היכא שמעינן הכי. **ורבינו גרשום** כתב, דהכי איתא בבבלי, ומשמע דלא ידעינן היכא. ועיין **תוס' ד"ה שמעינן**. **ובאור שמח** (פי"ז ממעשה הקרבנות ה"י) פירש, דשמעינן לה **מהתוספתא** (פי"ב ה"ג), דאיתא התם דרבי יהודה אומר, דהאומר הרי עלי עשרון אחד להביא בשתי כלים, כופין אותו ומביא שתי עשרונות בשתי כלים, ורבי שמעון פוטר, דלא התנדב כדרך המתנדבים, אבל לכולי עלמא בהאומר הרי עלי עשרון ומחצה, כופין אותו ומביא שני עשרונין שלמים, דאין מתנדבין חצאין. והגיה דעל כרחק צריך לגרוס דפליג רבי שמעון אבא דסיפא, ובבבא קמייתא מודה, דהא **לעיל** (קג). תנינן לבבא דסיפא, ופליג עלה רבי שמעון, משום דאין זה כדרך המתנדבים, אבל בבבא קמייתא שפיר איכא למימר דהוי כדרך המתנדבין, דמביא עשרון חובה, חצי בכל כלי, ומוסיף עוד חצי עשרון נדבה בכל כלי, ואם כן, שמעינן דהמביא עשרון אחד חובה מתוך שתי עשרונות יצא.

דף קו ע"א

יא) **גמ', אי כולהו ריקין אמר מותר השמן נאכל לכהנים**. הקשה **החזון איש** (סימן כה סק"ב), דאליבא דתנא קמא **לעיל** (עה). דפליג אדרבי שמעון ברבי יהודה, מושחן וחוזר ומושחן עד שיכלה השמן שבלוג, ויכול לעשות כן גם במחצה חלות ומחצה ריקין. ותיריך, דדוקא לענין מחצה חלות ומחצה ריקין אית לן למימר דתנא קמא ורבי שמעון בן יהודה פליגי בדעת רבי

שמעון, כיון דמחצה חלות ומחצה ריקין הוי דיניה, אבל לענין ריקין, לא אתי תנא קמא לאיפלוגי אדרבי שמעון בן יהודה בדעת רבי שמעון, אלא פליג ארבי שמעון גופיה. הלכך, לא שייך לאתויי בסוגיין דאירינן בדעת רבי שמעון.

ב) **גמ', כי קא מספקא ליה באה יחיד וכו'**. העיר **הזבח תודה**, אמאי האריכה הגמ' למנות שינויים שבין מנחת נסכים לבין שאר מנחות, הא בחד מנייהו סגי. וביאר על פי מה שפירש **רש"י ד"ה כי**, דבמנחה הבאה בציבור לא מספקא ליה, דודאי ידע דלא נדרה, ואם כן, בעי למנות לכולם דהא אם זוכר אפילו אחד מכל החילוקים כבר אין להסתפק שנדר במנחת נסכים. אמנם דייק ממה שהעתיק **הרמב"ם** (פי"ז ממעשה הקרבנות ה"ה), דין המשנה כצורתה, דהיכא דשכח מאיזה מין נדר מביא חמשתן, דמשמע דבכל גווני מיירי, ואף היכא דאינו זכור כלל היאך נדר, ודלא כרש"י. וביאר דהרמב"ם יפרש סוגיין, דהיכא דפירש אחד מהן, מסתמא דעתו על אחד מחמשתן, ולא על מנחת נסכים דחלוק מן השאר בחמשה דברים. ונדבריו וודאי ניחא לשון הגמ' ועיין **בהגהות הב"ח**, דהגיה ברש"י (שם) דצריך לומר "נדוע" במקום "ידע", ואם כן גם משמעות דבריו דלא תליא בידיעתו, אלא דנודע לו דלא נדר מנחת נסכים מסברא בעלמא, וכשיטת הרמב"ם.

ג) **גמ', תנו רבנן פירשתי מנחה של עשרונים וכו' דסברי חכמים וכו'**. כתב **הרמב"ם** (פי"ז ממעשה הקרבנות ה"ז), דאם שכח כמה עשרון פירש ובאיזה מין קבעו, מביא ששים עשרון מכל מין ומין, מחמשתן, ומשמע דפסק כרבנן. ובהלכה ח' כתב, דאם שכח כמה עשרונות נדר או בכמה כלים נדר, מביא מאחד עד ששים בשישים כלים, ועיין שם, ומשמע דפסק כרבי. **ובפירוש המשנה** (פי"ג מ"ב) כתב להדיא דאין הלכה כרבי. ועיין **בכסף משנה** דנשאר בצריך עיון ליישב דבריו. **והברכת הזבח** תירץ, דהרמב"ם פסק כרבנן, ורבנן לא פליגי אדרבי אלא באומר פירשתי וקבעתי בכלי אחד, אבל באומר דאינו יודע בכמה כלים נדר, מודו רבנן לרבי, ולכך כתב בהלכה ח' דיביא מא' עד ששים. אמנם **הרדב"ז** (ה"ח) כתב, דפסק כרבי, עיין שם, ועיין נמי **בלחם משנה** שכתב לבאר דברי הרמב"ם.

ד) **גמ', יביא ה' מנחות של ס' וכו'**. כתב **בשפת אמת** דמשמע דאפילו מנחת חלות וריקין, יכול להביא עד ס' בכלי א', ונסתפק אי יעשה חלות גדולות כל כך, וגם הפתיתין שהם א' לב' וב' לד' בכל פתיתה יהיו יותר מעשרון, או שיעשה עשרה מכל עשרון, ונשאר בצריך עיון. ועוד צריך עיון, **דלרש"י לעיל** (קג): הא דטפי מס' אינו יכול לבלול אתיא כרבי אליעזר בן יעקב, ואם כן הא דתניא הכא ה' מנחות של ס' כו' היינו נמי לדבריו, והרי איהו אמר דאפי' ס' עשרון אין לה אלא לוג, וכיון ששם הכלי על שם שמעשה רוחשין מרוב השמן, הרי בס' עשרון הלוג כמאן אינו נרגש, ואם כן מה שייך רחישה, ונשאר בצריך עיון.

ה) **גמ', מותר להכניס חולין בעזרה וכו'**. הקשה **העולת שלמה**, הא איתא **לעיל** (עו). דכל המנחות באות עשר חלות, והרי כאן אולי יעשה קצת מן החלות מן החולין, ולא יהיו עשר מוקדשין. ותיריך, דסבירא ליה כרבי שמעון שזורי **בראש השנה** (יג): דיש בילה, ובכל חלה יש קצת מן הנדר לפי הערך, ועיין שם דדן היאך אתיא נמי אליבא דמאן דאמר אין בילה, ועיין באות הבאה.

קמא, ואף על פי כן כתב החילוק בין "עץ" לעצים. והמנחת אברהם (כ: ד"ה ונראה לתרץ) ביאר, דהא דקאמר הירושלמי דאם נדר "עץ" מיייתי גזיר אחד, היינו דחל הנדר על אותו גזיר בפני עצמו, וטעמא משום דחשיב כל גזיר בפני עצמו קרבן, כדיליף הירושלמי דקרבין על ידי ב' כהנים, אבל צריכין לצרפו עם גזיר אחר כדי להקריבו, לאפוקי מהנודר חצי עשרון, דעלוי להביא עשרון שלם. ועיין לקמן אות טו.

(ג) מתני', לבונה לא יפחות מקומץ. נסתפק המקדש דוד (יא, ד), אם בא להוסיף על שיעור הקומץ, אם צריך להוסיף דוקא קמצים שלמים, כגון ב' או ג' קמצים, כמנחה דאינו מביא אלא עשרונות שלמים, או שאין לו שיעור למעלה. ועוד נסתפק, אי שייך כלל בלבונה שיעור למעלה, או דילמא אינו יכול להביא ב' קמצים אלא כב' קרבנות מיוחדין. ואמנם בחידושי הגרי"ז כתב, דאינו יכול להביא טפי מחד קומץ בקרבן אחד, ועיין שם.

(ד) רש"י ד"ה והמעלה את הקומץ בחוץ חייב, כרת וכו' ובהאי כללא הוי מעלה קומץ בפנים וכו'. והשפת אמת כתב, דכיון דהאי קומץ מפורש בתורה "וקמץ מלא קומצו" לא חשבו, דלא קחשיב אלא להני דאינן מפורשין בתורה.

(טו) גמ', דתניא קרבן מלמד שמתנדבין עצים. הקשה התיבות הקודש לעיל (כ: ד"ה דתניא), אמאי בעינן למילף לה מקרא, הא פשיטא דכל אדם יכול לנדוב כל מה דירצה להקדש. וביאר, דאשמעינן שיש לעצים דין קרבן, ואף דליכא בהא נפקא מינה לגבי מעשה העבודה, אלא להיכא דנדר שיביא "עצים", שצריך להביא דוקא ב' גזירין כשיעור הקרבן. אמנם העיר, דלא משמע כן בתוס' ד"ה מלמד, דכתבו דהיכא דקאמר "עץ" מצי לאתווי עץ אחד. ועיין מה שכתב עוד, ולעיל אות יב.

(טז) גמ', רבי אומר עצים קרבן הם וכו'. רבינו גרשום פירש הא דפליגי תנא קמא ורבי, דלתנא קמא הוו העצים הכשר הקטרת הקרבנות, ובעינן דוקא ב' גזירין, ולרבי נקטרין בפני עצמן, ולא להכשיר האיברים שעל המערכה ולית בהו שיעור, ויקטיר מלא קומצו והשייריים לכהנים. אמנם תוס' לעיל (כ:) ד"ה מלמד הביאו להא דאיתא בתוספתא דשקלים (פ"ג ה"ד), דלרבי נמי הוי שיעור שני גזירין. ובתוס' (הכא) ד"ה והא, ולעיל (כ:) ד"ה דלרבי כתבו, דלרבי מקריבין הכל, ועיין שם, דמדמינן לה למנחת חוטא, דאף דנקמצת, מכל מקום השירים נמי נשרפין. והקשה בחידושי הגרי"ז, מהיכי תיתי להשוות למנחת חוטא, הא שאני מנחת חוטא דאית בה דין כליל. וכתב המנחת אברהם, דאפשר דתוס' סברי, דאף דהויא מנחה וטעונה קמיצה והגשה, מכל מקום, קיום מצות המנחה להקטירה בתורת עצי מערכה, ולכך דין הוא שיקרב כולו, ומשום הכי נמי הוי שיעורו שני גזירין. אבל רבינו גרשום סבר דהוי ככל מנחה, והשירים אינן קרבין, ולכך לא שייך בהו נמי שיעור שני גזירין, דבסתם מנחה ליכא להאי שיעורא. ועיין עוד משנה למלך (פ"ד משקלים ה"ו), ומקדש דוד (יא, ג), ובנתיבות הקודש.

(יז) גמ', ולרבי רבי עצים טעונין קמיצה. כתב השפת אמת, דאפשר דלרבי אין שיעור של ב' גזירין דוקא, כיון דמכל מקום מגררין אותן לפירורין כדי לקמוץ בהן, כדפירש רש"י ד"ה עצים, נואולי יש לומר, דאינו מפרר אלא כשיעור הקומץ, וכמו דכתב השיטה מקובצת לעיל (כ:) אות ט'. ועיין מקדש דוד (י"א, ג, ד"ה והנה לרבי). (י.מ.א.).

(י) גמ', שם. הקשה העולת שלמה, נחוש שמא הנדר הוא המיעוט, ובטל בהרוב דחולין, דמין במינו בטל ברוב מן התורה. ותירץ, על פי מה דכתב המורדכי בחולין דכל דבר המעורב מתחילת ברייתו לא בטיל, והכא נמי מערבו קודם שמקדיש, באופן שאומר דכל מה שנדר יהא לנדרו והשאר חולין.

(ז) גמ', ורבי סבר אסור לערב חובה בנדבה. הקשה השפת אמת, כיון דמשמע דנדבה בנדבה וחובה בחובה מותר לערב [וכן כתבו להדיא התוס' (עמוד ב')] ד"ה אפשר] אם כן, אמאי ליתסר לערב חובה בנדבה. ועוד הקשה, על פי מה שדייק דלמסקנא בעינן למימר דלכולי עלמא אסור לערבן, ואם כן מדוע לא כתב הרמב"ם דין זה. והחזון איש (כט, יז) כתב דאפשר דנאסר מדרבנן משום דלול בקדשים.

(ח) גמ', דתלי לה בדעת כהן וכו'. הקשה העולת שלמה, הא קיימא לן דאין ברירה בדאורייתא. ותירץ, דאין הכוונה דהנודר תולה בדעת הכהן, אלא דבדעתיה דכהן תליא לעשות איזה שירצה חובה ונדבה, והוי כהא דאמרינן לעיל (כד:), דקומץ בדעתא דכהן תליא. עוד תירץ, דהא דקיימא לן דבדאורייתא אין ברירה ובדרבנן איכא, היינו משום דמספקא לן אי הוברר אי לאו, וספיקא דאורייתא לחומרא ודרבנן לקולא, והכא אף על פי דהוי דאורייתא, הויא לה ספק ספיקא, דשמא כולו נדר הוא ואינו צריך אלא קומץ אחד, ואם תמצי לומר נדבה, דילמא יש ברירה, וספק ספיקא לקולא, אפילו מדאורייתא.

דף קו ע"ב

(ט) גמ', רבנן סברי קטן והביא גדול יצא. נסתפק הטהרת הקודש לקמן (קז: ד"ה הא מני ועיין שם אות טז), אי לרבנן צריך לכתחילה לאתווי קטן כמו שנדר, או דלא שנא.

(י) גמ', דמסיק להו לשם עצים. הקשה הטהרת הקודש, אמאי שרי, הא קממעט באכילה דאותו קומץ, דאפשר שירים הוא, ומצוה לאכלו ולא לשרפו.

(יא) גמ', והא איפליגו בה חדא זימנא וכו'. הקשה השפת אמת, דלאוקימתא קמייתא דפליגי בפלוגתא דרבי אליעזר בין יעקב ורבנן נמי הוה לן לאקשווי הכי, דלמה להו לרבנן למימר דיביא של ס' משום דמותר לערב חובה בנדבה, הא כבר אמרו דקטן והביא גדול יצא. ותירץ, דלטעמיה דרבי קאמרי, אפילו לדברין דקטן והביא גדול לא יצא וכו'. עוד תירץ, דמיירי במסופק שמא פירש להדיא דלא יביא אלא מספר מדויק של עשרונות, לא פחות ולא יותר.

(יב) מתני', לא יפחות מב' גזירין. כתבו תוס' ד"ה לא (קמא), בשם הירושלמי שקלים, דמיירי באומר "עצים", אבל אי אמר "עץ" מיייתי גזיר אחד. והקשה השפת אמת, דאם כן, אמאי אמרינן בסמוך "קרבן מלמד שמתנדבין עצים וכמה ב' גזירין", הא מקרא ד"קרבן" לא ידענו דהווי ב', אלא מהא דאמר "עצים", והוה ליה למימר "שמתנדבין עץ". ותירץ, דהירושלמי אתיא אליבא דרבי דסבירא ליה דעצים הוו קרבן, ולכך תליא אי אמר עצים או עץ, אבל לתנא קמא לעולם אינו יכול להתנדב אלא ב' נכמצות נתינת העצים למערכה]. אמנם העיר, דהרמב"ם (פט"ז ממעשה הקרבנות הי"ג) פסק כתנא

דדעת תוס' כרמב"ם ור"ע מברטנורא וכמשמעות התוס' יו"ט, ומכל מקום הוקשה להו, דכיון דקונים הקרבנות בירושלים, הוה לן למימר דדעתו על מה שקרוי "עולה" בירושלים, ואהא תירצו דאזלינן בתר מקום נדרו. ועיין עוד בטהרת הקודש ובחידושי הגרי"ז.

(ח) מתני', מן הבקר ואינו יודע מה פירשתי יביא פר ועגל וכו'. הקשה הרש"ש, אמאי אינו צריך להביא נמי בן בקר, דהיינו בן שתי שנים, דהרי יש לו שם בפני עצמו, כדאיתא בראש השנה (י). דאיכא ג' מינים של בקר, עגל בן שנה, בן בקר בן שנים, ופר בן שלש. ורצה להוכיח מכאן כשיטת הרמב"ם דכתב (פ"א ממעשה הקרבנות הי"ד), דפר נמי הוי בן שנים, וכדאיתא בפרה (פ"א מ"ב), ודלא כהר"ש והמהר"ם דפליגי עליה (שם). ותירץ, דאולי כיון דפר מיקרי נמי "פר בן בקר", וכדכתבו תוס' בראש השנה (שם) ד"ה עגל, לכך אפילו אי אמר "בן בקר", יוצא לרבי בהבאת פר. והטורי אבן בראש השנה (י). ד"ה בן בקר) תירץ, דהחילוק של ג' בקר נאמר אלא לענין מילואים, ולא מספקינן בנדרו אלא בקרבן חובה לדורות. ועיין עוד בטהרת הקודש.

דף קז ע"ב

(ט) מתני', הרי עלי שור יביא הוא ונסכיו במנה. פירש רש"י ד"ה יביא, דכך נתפרש דינו בתורה שבעל פה. ונסתפק השפת אמת, אם תקנו להביא במנה אפילו אם פירש בהדיא שור בעשר סלעים, או דלא תיקנו כן אלא באומר שור סתם. אמנם הרמב"ם (פט"ז ממעשה הקרבנות ה"ד) כתב, דהאומר "שור" סתם מביא שור בשיעור שוויו הבינוני שבאותו מקום. וביאר הכסף משנה דמשמע לרמב"ם שדמים אלו הם דמי הבינוני שבכל מין, וכן ביאר בפירוש המשנה שכתב, אלו הדמים הם הדמים הבינונים לאלו הדברים באותו זמן באותן ארצות. [ולדבריו פשיטא כיון שאינו שיעור מתקנת חכמים ודאי דנאמר דוקא בגוונא שאמר סתמא].

(י) מתני', שם. נסתפק השפת אמת, היכא דאמר שור בשני מנים אם צריך להביא כך חוץ מנסכיו, או דלמא, דלא אמרינן הכי אלא באומר שור במנה, דהוה ליה לשתוק מ"מנה" ויהא חייב להביא כן מתקנת חכמים מכל מקום, ומדפירש "במנה" כוונתו לחייב עצמו בשור שוה מנה חוץ מהנסכים, אבל הכא ליכא למימר הכי, ויביא שור ונסכים בשני מנים, ועיין שם, דהסיק דמסתבר דכיון דלא פירש נסכיו דצריך להביא שוה מאתים חוץ מנסכיו, ודייק כן מהרמב"ם (פט"ז ממעשה הקרבנות ה"ד) ועיין בדבריו שהאריך וסיים שהסברא נמי נוטה דכל שלא הזכיר נסכים צריך לקיים נדרו לבד מהנסכים, ועיין מה שכתב עוד.

(יא) מתני', שור במנה והביא שנים במנה לא יצא. כתב השפת אמת, דלכאורה הוא הדין אם אמר שור סתם, דדינו להביא הוא ונסכיו במנה, אם הביא שנים במנה לא יצא, אלא דרבותא קא משמע לן, דבאומר שור סתם כיון דתקנו חכמים שיביא שור במנה, הוה אמינא דלא נדר אלא להביא קרבן ששווי מנה, והוא הדין דיכול להביא ב' שוורין, קא משמע לן. עוד פירש, דדוקא נקט שור במנה, דלא יצא בדיעבד, אבל באומר שור סתם, אפילו הקריב שנים במנה יצא בדיעבד, ונשאר בצריך עיון. ורבינו גרשום (נדפס בעמוד א') כתב כפירוש השני. ועיין מנחת כהן.

דף קז ע"א

(א) גמ', ודילמא נסכא. פירש רש"י ד"ה נסכא, דהיינו חתיכה של זהב, ומשמע דהוא מה שעליו להביא לפי המסקנא היכא דלא פירש "מטבע". ובתוס' ד"ה ודילמא כתבו בשם הירושלמי שקלים דיביא כשיעור צינורא, שהוא מולג קטן. והשפת אמת, הביא למה שכתב הרמב"ם (פ"ב מערכין ה"י), דצריך ליתן עד שיאמר לא לכך התכוונתי, ותמה, דמהיכא תיתי לחייבו כל כך, הא כיון דלא פירש שיעור, כל כמה דיהיב מקיים נדריה. ותמה אמאי לא עמדו בכך מפרשי הרמב"ם. והמגיה תירץ, דאפשר דהכסף משנה לא הקשה כן, משום דסמך על מה דכתב שם (הלכה ח'), דהיכא דאפשר לברר כוונתו על פי דבריו, אזלינן לחומרא. והעיר, דהא נמי צריך ביאור.

(ב) תוס' ד"ה ודילמא נסכא, נראה דהאי נסכא פחות מדינר וכו'. תוס' בבבא בתרא (קסו). ד"ה ואימא (המתחיל בעמוד הקודם) כתבו, דנסכא חשיבא טובא, ומכל מקום אמרינן ד"כסף" סתם היינו נסכא, דמסתמא כך כוונתו, כיון דלא פירש המטבע, ושיעור היה לנסכא פחותה דהוה ידוע להו. ועיין שם.

(ג) גמ', נחושת לא יפחות ממעה כסף. הקשו התוס' בשבת (צ). ד"ה לא, דהוה ליה למימר דלא יפחות מפרוטה, דבנחושת איכא מטבע דפרוטה.

(ד) גמ', שמחטטין בו פתילות. פירש רש"י ד"ה מחטטין, דמפילין ראש הפתילה כשהוא שרוף. וביאר בחידושי הגרי"ז, דעל כרחק דמיירי היכא דאכתי דולק, אלא דראש הפתילה שרוף, דאי כבה, הוה ליה כולו דשן, ומאי שייך לחטט הפתילה. וכן דייק מרבינו גרשום, דפירש דמקנח הדשן של פתילה כשהוא "עמום", דהיינו דולק, ולא שכבתה. עוד כתב רבינו גרשום, ד"מקנחין" היינו כשהשמן והפתילה כולה כלה. והקשה הגרי"ז, אמאי פירש דכולה כלה, הא אי נמי נשאר, אלא דכבה, נמי מקנחין. ותירץ, דלפי מה שכתבו תוס' ד"ה מוחטטין דמיירי בשאר נרות, ולא במנורה, לא קשיא מידי, דבשאר נרות ליכא דישון המנורה.

(ה) גמ', אלא רבי מאזרח גמיר לה. כתב בחידושי הגרי"ז, דלעיל (עג): איתא, דעובד כוכבים מתנדב מנחה ולא יין, ואינו מבואר אם מתנדב שמן. וביאר, דתליא מהיכן ילפינן ליה, דאי ילפינן מ"אזרח", אף שמן לא מתנדב, אבל אי ילפינן ממנחה, וכמסקנת סוגיין, שמן נמי מתנדב כמנחה.

(ו) תוס' ד"ה אי תניא תניא, ולעולם כאן בודן מיניה פליגי והכי נמי וכו'. וכן כתבו לעיל (סב): ד"ה רב פפא. ועוד תירצו (שם), דרב פפא פליג התם מקמי דשמע לראיה דהכא.

(ז) תוס' ד"ה רבי אלעזר בן עזריה, בגמ' אמרינן דלא פליגי וכו'. עיין מה שכתבנו לקמן (עמוד ב') אות יג בפלוגתא דרש"י והרמב"ם ור"ע מברטנורא. וכתב השפת אמת, דלכאורה משמע מקושית תוס' דסברי כרש"י, דאילו להרמב"ם ור"ע מברטנורא דתליא בדעתו, מה בכך דקונין בירושלים, מכל מקום, הא קאמר "עולה", ובאתריה קורין עולה לכבש ולא לעוף. ותמה אהא דהביא התוס' יו"ט (פ"ג מ"ו) לדברי ר"ע מברטנורא והתוס' זה אחר זה, ומשמע דסבר דבחדא שיטה אזלי. אמנם הקשה, דאם כן, מאי קמתרצי תוס', דדעתו על מה שהוא רואה בעירו, הא הוא לא נדר אלא "עולה", וכשעלה לירושלים שפיר מצי לאתווי כל דקרוי "עולה" התם. ולכך פירש,

אמנם המגיה ציין, דמרש"י ביומא (נח): ד"ה וששה משמע דכל בית אב הוציא מעות מהשופר שלהן בלבד.

דף קח ע"א

(א) רש"י ד"ה והמותרות, כגון מי שהקריב אחד מכל אלו וכו'. ביאר הטהרת הקודש, דכיון דאף דקפדינן במותר פרים אילים כבשים ושעירים שיהו המעות בשופרות נפרדים, היינו כיון דכבר הוו בהמות ממין מסוים, ויש להקריב מאותו מין, אבל הכא דאיירינן במעות שנתותרו, אין קפידא היאך יקרב, ולכך כל המעות ניתנו בשופר אחד.

(ב) רש"י ד"ה והמעה, קולבון שכל יחיד מביא מחצית השקל בהכרעה וכו'. הביא השפת אמת, דהקשה המשנת אליהו (שקלים פ"א), דמתחילת דברי רש"י משמע דיחיד נמי מביא קולבון בהכרעה, ובסוף דבריו משמע דדוקא כששקלו שנים יחד צריך הכרעה, ומשום הכי כתב, דצריך לומר דנפל טעות סופר בדברי רש"י. והשפת אמת כתב דלא קשיא מידי, דיחיד השוקל נמי צריך להוסיף קצת בהכרעה, דאי אפשר לשקול שיהא מחצית השקל במדויק, והכרעה זו נחשב כגוף השקל לכולי עלמא, וכשנים שוקלין יחד, צריכין להוסיף קלבון חוץ מהנוסף להכרעה, משום דאילו נתנו כל אחד לבדו היו צריכין להוסיף ב' הכרעות, ולכך גזרו דיוסיפו קלבון כדי שלא יפחתו, ופליגי רבי מאיר ורבי אלעזר בקלבון זה אי הוי לשקלים, או למותרות [כיון דאינו מטעם הכרעה של השקל עצמו, אלא מטעם גזירה, וחשיב דבר בפני עצמו].

(ג) גמ', ומותר מנחת חוטא. פירש רש"י ד"ה ומותר, דאזיל מותרה לנדבת ציבור, דהיינו עולות לקיץ המזבח, ככל המותרות. והרמב"ם (פ"ה מפסולי המוקדשין ה"ח) כתב, שיביא במותר מנחת נדבה, ומשמע נדבת יחיד, ולא אזיל לנדבת ציבור. והקשה בחידושי מרן רי"ז הלוי, דטעמא דמותר מנחת חוטא הוי נדבה, משום דקרויה "חטאת", ואם כן, הוה לה להיות כמותר חטאת דהוי לנדבת ציבור, ואזיל לקיץ המזבח. ותירץ, דסבר כמו שכתבו תוס' ד"ה ושמואל, דלשאר אמוראי דפליגי אדשמואל ורבי אושעיא מותר מנחה לאו לנדבה, ופסק כוותיהו. והקשה, דאם כן, אמאי ילכו לנדבה ולא אמרינן ירקבו, כדין מותר עשירית האיפה. וביאר, דאיכא תרי דיני במותרות. א: דאזיל לנדבה, וילפינן לה מהלכה למשה מסיני. ב: דאותה נדבה היינו נדבת ציבור, והא ילפינן ממדרש יהוידע הכהן (מובא ברש"י הנ"ל), ושאר אמוראי נמי מודו דאיכא לדין הראשון, אלא דפליגי בדין השני, ולכך חשיבא חטאת לענין דינא קמא דאזלא לנדבה, אבל לא להא דאזלא לנדבת ציבור. ועיין עוד באור שמח.

(ד) רש"י ד"ה ומותר עשירית האיפה, אם הפריש מעות וכו', שוב אינו יכול לצרפן לשם מחר. הקשה בחידושי הגרי"ז, מאי שנא משעירי רגלים דלא קרבו ברגל זה, דקרבין לרגל הבא. ותירץ, דהיינו משום דדבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין, אבל שעירי רגלים קרבין לרגל הבא, אף דהוו דבר שבחובה, משום דהוו קרבנות ציבור, ולכך בית דין מתנה עליהם, דשייך לומר דוקא לענין חביתין דהוי קרבן יחיד.

(ה) גמ', חד לקינין וחד למותר קינין. כתב השפת אמת, דקצת קשה מאי קסבר שמואל, הא שפיר קאמר רבי אושעיא, דהא שופר דקינין קרבן יחיד

(ב) גמ', ולא פליגי מר כי אתריה וכו'. פירש רש"י ד"ה מר, דבאתריה דתנא קמא גריע כבש מעוף, ובאתריה דרבי אליעזר גריע עוף מכבש, וכן פירש רבינו גרשום. והרמב"ם (פט"ז ממעשה הקרבנות ה"ג) ור"ע מברטנורא פי"ג מ"ו) פירשו, דבאתריה דתנא קמא לא היו קורין "עולה" אלא לעולת בהמה, ובאתריה דרבי אליעזר היו קורין כן נמי לעוף. וביאר הרדב"ז, דלא פירש הרמב"ם כדפירש רש"י, משום דהוה קשיא ליה, דאין מקום דגריע כבש מתור או בן יונה. ועיין מה שכתבנו לעיל (עמוד א) אות ז.

(ג) גמ', שם. עיין מה שכתבנו באות הקודמת בשם הרמב"ם, וכתב הלחם משנה (שם), דמשמע מדבריו, דאף דבמקום ההוא היו קורין נמי לכבש "עולה", כיון דקורין לעוף נמי הכי, מצי לאתווי עוף אף דגרע. והקשה, הא כתב הרמב"ם (שם), דבנודר סתם מביא מן הגדול שבמין שנדר, [כגון נדר להביא בקר יביא שור] אלמא בעי דלאתווי מן המעולה, ומאי שנא הכא. ותירץ, דהיכא דנדר ממין מסוים אין זה דרך כבוד להביא לגבוה אלא המעולה שבאותו מין, אבל כשאומר "עולה" סתם, מצי לאתווי מאיזה מין שירצה, אפילו הוא קטן, דדרך כבוד הוי כיון דמאותו מין רוצה להביא, ולא ממין אחר. ועיין עוד בנתיבות הקודש ובאבן האזל.

(ד) גמ', הא מני רבי היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא. הקשה הנתיבות הקודש, הא איכא בכלל מאתים מנה, ואמאי לא יצא אי הביא גדול. וביאר, דסבירא ליה לרבי דגדול וקטן הוו תרי מיני, והווי כמו נדר להביא שחור והביא לבן דלא יצא, וכמו התם איכא חילוק מהותי ביניהן, כמו שכתבו תוס' ד"ה שחור, דאוכמא למשכיה וחיורא לרדיא, הכא נמי הוו תרי מינים, דהגדול לרדיא ולא הקטן דכיון דהגדול חשוב טפי, הוה להו כתר, דגדול לגבי קטן מקרי מין אחר, ונמצא דאינו אותו מין דנדר. והביא דוגמא לכך מהא דאיתא בירושלמי ברכות (ספ"ו) דמברכין תרי ברכות על יין חדש ויין ישן, דהיינו דאף דלענין עצם היין חדא נינהו, מכל מקום, כיון דבחשיבות שונים הן, חשיבי תרי מינים, והעיר, דהשתא צריך ביאור, אמאי סבירא להו לרבנן דחשיבי חדא מינא, הא נשתנו בעיניהם. ונלכאורה יש לפרש עוד, דסבירא ליה לרבי, דכיון דאשכחן קרבנות הכשרין דוקא בקטנים בני שנה, ולא בגדולים בני שנים, אף דבכלל מאתים מנה, על כרחך הוו תרי מינים. (י.ב.).

(טו) גמ', שם. נסתפק הטהרת הקודש, אי לרבנן צריך לכתחילה לאתווי קטן כמו שנדר, או דלא שנא, ועיין שם, דדייק מהרמב"ם (פט"ז ממעשה הקרבנות ה"ו) דלכתחילה צריך לאתווי קטן. והקשה, דאם כן, אמאי לא אמרינן דמתניתינן אתיא נמי כוותיהו דרבנן, דלכתחילה צריך לאתווי נמי עגל. ותירץ, דדוקא היכא דידע דנדר קטן, עדיף דיביא מה דנדר, אבל הכא דיוצא ידי חובתו בפר, תו לא ראוי לחייבו לאתווי נמי עגל.

(טז) רש"י ד"ה כדי שיהא להן שלום זה עם זה, שעורות של בהמות הנקחות מן השופרות וכו'. ביאר השפת אמת, דכשהיה המזבח בטל והוציאו מכל השופרות מה שהיה בהם חילקו העורות לכל הבתי אבות, באופן שאת העורות ממה שהביאו עולות מהמעות שבשופר שהיה רשום עליו יום א' נתנו לבית אב של יום א' ומשופר של יום ב' נתנו לבית אב של יום ב' אף שהקריבום ביום א', דאי לאו הכי מה תועלת היה בתקנתם. ולא מסתבר לומר שביום א' לא הוציאו רק משופר של יום א' אף שהיה המזבח בטל.

והביא קטן, דבכל מקום שנים חשובים מאחד, ואפילו שניהם שוין. ותיירץ, דהא דפירש דשנים חשובין טפי, היינו לפי המסקנא דפליג נמי ארישא, ואין הכרח לומר כן, ועיין שם עוד. והעולת שלמה תירץ, דלעולם קסבר רש"י דשנים חשובין מאחד, והא דפירש ד"שור במנה והביא שניים במנה לא יצא" אתיא אפילו אליבא דרבנן, ולא מטעם "גדול והביא קטן", דהא שנים עדיף מאחד, אלא משום דכיון דאמר "שור במנה", הרי קבע אחד, ואינו יכול להביא שנים, ודמי להא דפירש רש"י **במתניתין לעיל** (קד): **ד"ה רבי אמר**, דהאומר "מנחה", קבעה בכלי אחד, ואינו יכול להביאה בשני כלים. ועיין באות הבאה.

(יג) **גמ'**, מאי טעמא משום דהוה ליה גדול והביא קטן. עיין מה שכתבנו באות הקודמת בשם הרש"ש והעולת שלמה. והקשה העולת שלמה, אמאי קאמר דטעמא משום דהוה גדול והביא קטן, תיפוק ליה משום דכיון דקבע דיביא שנים, אינו יכול לשנות ולהביא אחד, דהא לית ליה לרבי סברא דרבנן, דכיון דנסתאב אזיל ליה נדריה. ותיירץ, דרבי מודה לרבנן, דכיון דנסתאב אזיל ליה נדריה לענין קביעותא, ולא פליג אלא לענין גדול והביא קטן, ועיין שם.

(יד) **גמ'**, שור זה ודמיו עלי עולה הוקבע. כתב השפת אמת, דאפשר דהיינו דוקא כשפירש בהדיא "ודמיו עלי אם יפסל השור", אבל אי אמר בסתם "ודמיו עלי", הוי שני נדרים, ועליו להביא השור ודמי השור.

(טו) **רש"י ד"ה חוששין אף לבינוני**, דכיון דאמר וכו' אבל היכא דאמר פירשתי ליכא לספוקי דודאי גדול פירש. [לכאורה כוונתו, כמו שפירש לעיל במתניתין ד"ה הגדול, דמסתמא הגדול שבהן הפריש, דהוי מצוה להביא מן המובחר, ואפילו איכא ג' בהמות לא אמרינן דהבינוני הקדיש]. אמנם בתפארת ישראל (יכין, אות נו) פירש, דדוקא היכא דלא פירש א' מהן, ולא היה הקדש מוחזק באחד מהן בודאי אמרינן דהקדש הוי המוציא ממנו ועליו הראיה, ולהכי חוששין אף לבינוני, אבל היכא דפירש א' מהן, חל הקדש על א' מהן ודאי שעה אחת, ואיהו הוי המוציא מהקדש ועילו הראיה, ולכך אף היכא דאיכא נמי בינוני, עליו להביא הגדול. והמגיה (שם) כתב, דאפשר דזו כוונת רש"י.

(טז) **גמ'**, ממתין לו עד שיומם ומחיל ליה לקדושה בגדול. עיין רש"י ד"ה ומיחל דפירש דמחלל הבינוני על הגדול, וממה נפשך יצא ידי נדרו. והרמב"ם (פט"ז ממעשה הקרבנות ה"ח) כתב, דכשיומם הבינוני "תחול" קדושתו על הגדול, ופירש הכסף משנה, דתחול מאליה. וכן כתב המהר"י קורקוס. וביאר, דטעמא משום דכיון דבעינן יפה מקדיש מסתבר דנתכוין לגדול אלא דחוששין לבינוני, וממתנינן לו עד שיומם, ואמרינן דודאי מתחילה נתכוין דאם יומם הבינוני לא יהא קדוש אלא הגדול, אבל אם הומם הגדול, לא שייך למימר איפכא דתחול קדושתו על הבינוני, דעיקר קדושה אגדול הוי. והעיר, דלשון "מחיל" לא משמע לשון "חלות", אלא לשון "חילול" כדפירש רש"י. והתוס' י"ט (פי"ג מ"ט) כתב, דהוא הדין היכא דהומם הגדול דתחול קדושה על הבינוני, אלא דצריך להוסיף דמים לפי תוספת שוויו. וכן כתב הקרן אורה לעיל (מו: ד"ה גמ' מושך), ועיין עוד שם. [ולכאורה משמע דסברי דהבינוני הוי מעיקר הספק ולא חששא בעלמא].

(יז) **גמ'**, לא שנו אלא דאמר אחד משוורי הקדש אבל אמר שור בשוורי וכו'.

הוא, ושופרות נדבה הויין נדבת ציבור, והיאך אפשר לערבן.

(ו) **גמ'**, מותר מנחת נדבה מותר מנחה ירקב מאי קאמר וכו'. הרמב"ם (פ"ה מפסולי המוקדשין ה"ח) פסק, דבין מותר עשירית האיפה ובין מותר לחמי תודה ירקבו, והקשה הלחם משנה, דמדכתב דעשירית האיפה ירקב, מוכח דפסק כרבי אושעיא, ואם כן היאך פסק נמי דמותר לחמי תודה ירקבו. ותיירץ, דאולי סבירא ליה דרבי אושעיא מודה דדין מותר לחמי תודה נמי הכי, ולמד כן מהא דאיתא בירושלמי (שקלים פ"ב ה"ו) דמותר לחמי נזיר ירקבו, ומסתברא דדין תודה שוה לנזיר, ועיין שם.

(ז) **גמ'**, רבה אמר אפילו מותר עשירית האיפה של כהן גדול נמי נדבה. פירש רש"י ד"ה ומותר, דטעמא משום דמיקרי חטאת. והקשה הנתיות הקודש, מהא דתנן בריש מכילתין (ב). ד"כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשירות חוץ ממנחת חוטא וכו'", דהוה ליה למימר נמי "חוץ מחביתי כהן גדול", דכיון דחטאת קרייה רחמנא, הוה כחטאת דפסולה שלא לשמה. [ולכאורה נראה לתרץ, דהנה מבואר בזבחים (קטו). דדינו של קרבן שלא לשמה הוי כדין אותו קרבן שכוון אליו, וכן מפורש יותר בתוס' (שם) ד"ה או, וכן בתוס' לעיל (מו: ד"ה עד, ו(מח: ד"ה איתבייה). ואם כן, כיון דמנחת חביתין בא חצי עשרון, כשכיון שלא לשמה פסולה מעיקר הדין, כיון דאין שום קרבן אחר בא בחצי עשרון, ומשום הכי לא מתני לה בהדי אינך בריש מכילתין דפסולין מטעם שלא לשמה, דשאני חביתין דפסולה מעיקר הדין. (י.ב.)].

(ח) **גמ'**, אלא מותר לחמי תודה ירקב. הקשה בהגהות מצפה איתן, הא אמרינן לעיל (מו: דלחמי תודה לא איקרו מנחה. ותיירץ, דאביי הוא דקאמר לה התם, ורבה פליג עליה וסבר דאיקרו מנחה.

(ט) **תוס' ד"ה ומדאינה קרויה חטאת ירקבו**, לא דמי למותר מנחה וכו'. פירש הברכת הזבח, דאף דמנחת נדבה נמי אינה קרויה חטאת, ואינה נרקבת, שאני נדבה דלא היה שם חטאת עליה מעולם, מה שאין כן עשירית האיפה של כהן גדול.

(י) **רש"י ד"ה אם רצה יביא בדמיו שנים**, ואף על גב דהוי גדול והביא קטן וכו'. השיטה מקובצת כתב, דדברי רש"י "ואף על גב דהוי גדול והביא קטן" שייכים לבבא תניינא דמתניתין, "שני שוורים אלו וכו' אם רצה יביא בדמיהן אחד", ועיין שם היאך הגיה, וכעין זה כתב הצאן קדשים. אבל הרש"ש קיים הגירסא שלפנינו, ועיין מה שכתבנו לקמן (עמוד ב') אות יב.

(יא) **מתני'**, איל זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו כבש וכו'. כתב הרשב"ז (פט"ז ממעשה הקרבנות ה"ו), דאם מביא כבש, מביא נמי נסכים כראוי לכבש, ולא כראוי לאיל, ואף דמעיקרא הוה איל, כיון דלא נתחייב בנסכים אלא בשעת הקרבה. וכן להיפך, אם אמר כבש זה ונסתאב, ומביא במקומו איל, מביא נמי הנסכים כראוי לאיל, ועיין עוד שם.

דף קח ע"ב

(יב) **גמ'**, והא אמרת רישא שור במנה והביא שנים במנה לא יצא. פירש רש"י ד"ה והא, דאתיא אפילו אליבא דרבנן. וכתב הרש"ש, דמשמע מכאן דגדול אחד עדיף מב' קטנים, ומשום הכי אינו יכול להביא שנים במקום אחד, וכן כתב רש"י בהדיא לעיל (עמוד א') ד"ה אם רצה. [ועיין מה דהגיה שם הצאן קדשים, הובא בעמוד א' אות י]. והקשה, דבסמוך, פירש רש"י ד"ה גדול

למקדש נראה דדוקא בית חוניו וכדומה, שהיה בנין דומה לבית המקדש, ואפשר שהטעם משום שהיו הרבה כהנים נמשכים לשם כיון שהגויים הרבו בשכרן להקריב בעבורם, להכי קנסו חכמים, אבל המקריב בבמה אפילו בשעת איסור, אפשר דלא נפסל להקריב במקדש, מיהו אפשר דאידי דימיירי לעיל ב"בית חוניו" מייתי נמי הא והוא הדין נמי שאר במה.

ז) תוס' ד"ה לא ישמשו במקדש בירושלים, בתוה"ד, מהכא נפקא לן דכהן שהמיר דתו וחזר בתשובה כשר לדוכן וכו'. כתב ה^הנתיבות הקודש ליישב דעת ספר הזהיר, דמתניתין לא איירא אלא בפסול כהן דשימש בבית חוניו ועבר על איסור שחוטי חוץ, כדמסקינן לקמן (עמוד ב'), דקסבר תנא דמתניתין דבית חוניו לאו עבודת כוכבים, אבל כהן דהמיר דתו, דהוה ערל לב, כמבאר בזבחים (כב:), והוא פסול דמחללו מכהונה, איכא למימר דפסול נמי לדוכן, דמאי שנא. והא דהביא ספר הזהיר הוכחה לדבריו ממתניתין, כוונתו, דכי היכי דאשכחן במתניתין דאף דעשו תשובה על מה ששמשו בבית חוניו, פסולין למקדש, הוא הדין כהן שהמיר דתו, אף דעשה תשובה פסול נמי לדוכן, דכבר אידחי מכהונה, ועיין עוד שם.

ח) גמ', ורב נחמן מכשול דעון. ואף דלשון מכשול שייך דוקא אשגגה, לכאורה נראה לבאר, על פי מה שמצינו בהושע (יד, ב) "שובה ישראל וכו' כי כשלת בעוונך", ופירש רש"י (שם) דבאו מכשולים על ידי העוון. אמנם המלבי"ם (שם) פירש, דעוונותיהן לא היו במרד, אלא נכשלו על ידי מלכי שומרון, ולכך היתה להם תקוה בתשובה. והכא נמי יש לפרש, דעון כהני "בית חוניו" היה על ידי חוניו שהכשילן, וכמו שפירש התפארת ישראל (יכין, אות נו), דדרש להו המקרא (ישעיה יט, יט), "ביום ההוא יהיה מזבח ה' בארץ מצרים", ובאמת כוונת הפסוק שיקריבו בו הנכרים לה', אבל הוא פיתה אותם להאמין דיקריבו בו ישראל נמי. (ש.ב.ק.).

דף קט ע"ב

ט) גמ', נעשה משרת לעבודת כוכבים. פירש רש"י ד"ה נעשה, והא דאמרין לעיל בשחיטה לא מיפסלא מוקי לה רב ששת בשוגג. ותמה השפת אמת, דכיון דשחיטה לאו שירות, אמאי במזיד נעשה משרת. והנתיבות הקודש הביא לשון הרמב"ם (פ"ט מביאת מקדש הי"ג), דהעובד עבודת כוכבים בשירות, כגון שנעשה כומר לעבודה זרה, פסול מלעבוד במקדש, ודייק דמשמע דפסולו לא מחמת דעשה מעשה שירות [שבבית המקדש] אלא משום דעל ידי המעשה נעשה כומר [שהוא משרת לעבודה זרה]. אמנם דייק מרש"י ד"ה אי עבד דפליג, וסבירא ליה דפסולו מחמת שירות, מדכתב דשחיטה לא מיקרי מעשה שחיטה כיון דכשר בור, דהיינו דלא הוה מעשה שירות [בבית המקדש]. אמנם רבינו גרשום פירש, דאי שחט במזיד אין קרבנו ריח ניחוח, דנעשה כומר לעבודת כוכבים, דאף על גב דלאו שירות הוא, מכל מקום, הוויא עבודה חשובה בכלל ד' עבודות שבמקדש.

י) גמ', השתחוה לעבודת כוכבים וכו' והורה וכו'. כתב הרמב"ם (פ"ט מביאת מקדש הי"ג), כל כהן שעבד עבודה זרה בין במזיד בין בשוגג אף על פי שחזר בתשובה גמורה וכו' אחד העובד אותה בשירות כגון שנעשה כומר לעבודה זרה או המשתחוה לה או המודה בה וקבלה עליו באלוה הרי זה פסול לעולם, עבר והקריב אין קרבנו ריח ניחוח אף על פי שהיה שוגג בעת ששרת

פירש הכסף משנה (פ"ז ממעילה ה"ז), דהוא הדין אם אמר "שור משוורי" קדיש הגדול שבהן. אמנם הברכת הזבח כתב, דדוקא באומר "בשוורי".

יח) רש"י ד"ה ודמיהן חולין, קדש אינו תופס דמיו וכו'. משמע מדבריו שמוכר נמי השור שהוקדש. והקשה הרש"ש, הא קיימא לן בפסחים (פט:), דהמוכר עולתו לא עשה ולא כלום. ולכך פירש, דכיון דאינו קדוש אלא אחד מהן והשאר חולין, מוכר מהחולין בכל מקום שהן, ויקריב כל אחד לשם מי שהוא. ועיין עוד בעולת שלמה ובמקדש דוד (סימן ח' סק"א).

דף קט ע"א

א) מתני'. הרי עלי עולה וכו' ואם הקריבה בבית חוניו לא יצא. הקשה השפת אמת (בעמוד ב') כיון דמתחייב אשחוט חוץ, איך שייך לישא ד"לא יצא".

ב) מתני', הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חוניו יקריבנה במקדש וכו'. כתב השפת אמת, דלכאורה משמע דלכתחילה יקריבנה במקדש, וכן נמי מוכח מסיפא מהא דפליג רבי שמעון ואמר אין זה עולה, דמשמע דלתנא קמא עולה הוי, והקשה דאליבא דרבא (להלן בגמ') דקאמר דנתכוין לדורון, ולא עולה היא, ואמאי עדיף להקריבה במקדש. נואליבא דרב המנונא נמי קשיא, דבסיפא דמיירי בנזיר דנדר דיגלח בבית חוניו קמודה לרבא. אמנם מהרמב"ם (פ"ד ממעשה הקרבנות ה"ז) שהשמיט ולא כתב כן אלא ואם הקריבו במקדש יצא, נראה דאין דין לכתחילה להביאו למקדש, ונשאר בצריך עיון.

ג) מתני', רבי שמעון אומר אין זה עולה. פירש התפארת ישראל (יכין, אות ט'), דטעמיה דרבי שמעון כשיטתו לעיל (קג.), דהנודר שלא כדרך המתנדבים פטור. ועי' שם בתוס' סוף ד"ה הא מנין].

ד) רש"י ד"ה אמר רב המנונא, כיון דאמר וכו' הוי כאילו אמר על מנת שאהרגנה וכו'. ביאר בחידושי הגרע"א, דסבירא ליה לרש"י, דאילו אמר בסתם "על מנת שלא אתחייב באחריותה", לא הוה פטור אלא באונסים, ואולי אף בפשיעה, אבל מכל מקום אי מוזק בידים חייב. אמנם כתב בשם תשובות מיימוני (משפטים סימן י"א) דבאומר "על מנת שלא אתחייב באחריותה" פטור מן הכל, ואפילו מהזק בידים.

ה) מתני', הכהנים ששמשו בבית חוניו לא ישמשו במקדש וכו'. כתב הרמב"ם (פ"ט מביאת מקדש הי"ד), מי שעבר ועשה בית חוץ למקדש להקריב בו קרבנו לשם אינו כבית עבודה זרה, ואף על פי כן כל כהן ששימש בבית כזה לא ישמש במקדש לעולם וכו', ויראה לי שאם עבד כהן ששימש שם במקדש לא פסל. וביאר הרדב"ז, דמוכח כן מדנחלקו בסוגיין בסמוך אם כהן דשמש לעבודה זרה ועבד במקדש עבודתו פסולה, ומדלא פליגי בהא דבית חוניו, משמע דלכולי עלמא אין עבודתו פסולה, כיון דנבנה לשם שמים. והכסף משנה כתב, דטעמיה דהרמב"ם, כיון דלא הוה אלא קנס כדאיתא בעבודה זרה (נב:), אין לפסול עבודתו בדיעבד.

ו) מתני', שם. נסתפק השפת אמת כיון דבית חוניו היה כבמה בשעת איסור, אי נימא דכל כהן שהקריב בבמה בזמן איסור נמי לא ישמש במקדש, אמנם מדפרט התנא בית חוניו ולא תני סתם "המשמש בבמה בשעת איסור במות לא ישמש במקדש" וגם הרמב"ם כתב (עיין באות הקודמת) בית חוץ

יד) גמ' בא ואלמדך סדר עבודה, הלבישו באונקלי וחגרו בצילצול, וכו' ועיין מה שתמזה התוס' בד"ה חונוי ומה שתירצו. ועיין נמי ברש"י ד"ה אונקלי, דפירש דאונקלי היינו מלבוש של עובד, ואיהו גופיה פירש בשבת (קכ). ד"ה אונקלי, דהיינו בגד רחב, ובמועד קטן (כד). ד"ה אונקלי, שייפנ"ש וכו' חלוק וכו', וסנהדרין (פב). ד"ה אונקלי פירש דהיינו מלבוש, ולא הזכיר שהוא של עור. ודייק בספר למחר אעתיר דהכא היה בגד מיוחד שהיה של עור, והיינו אותה כתונת עור שעשה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון ולחזה אשתו אחר חטא עץ הדעת, ועיין בבעל הטורים בראשית (ג, כא) וילבישם. ב' במסורת. הכא כתונת עור וילבישם". ואידך גבי אהרן וילבישם" כתונת (ויקרא ח יג). מלמד שעשה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון בגדי כהונה. ואיתא בבראשית רבה (כ יב) שבהם היו עובדין הבכורות. וח' תיבות יש בזה הפסוק כנגד ח' בגדי כהונה. ועיין בירושלמי מגילה (פ"א הי"א) דביאר ד"בגדי עשוי החמודות שימש בהם עשוי ככהונה גדולה". וכתב בתרגום יונתן (שם בראשית כו, טו) ונסבת רבקה ית לבושי עשו ברה רבה מרגנן ד"הוה מן אדם קדמאי". וברש"י פסחים (נד:) ד"ה בגדו של אדם הראשון כתב, שהיו חקוקות בו כל מין חיה ובהמה, והוא נמסר לנמרוד וכו' ועשו הרגו ונטלו וכו', והן שכתוב בהן החמודות וכו' ואני שמעתי "בגדיו של אדם הראשון היינו כתונת עור שהיו לו". הרי שבגדים אלו שימשו ככהונה גדולה. ועיין עוד תרגום ירושלמי בראשית (מח, כב) דכתב, וְאָנָּא הָא יְהִיבִית לְךָ חוּלְקָא חַד יְתִירָא עַל אַחַרְךָ לְבוּשִׁיָּה דְאָדָם קְדָמָא נְסִיב יְתִיָּה אַבְרָהָם אָבִי דְאָבָא מִן יְדֵי דְנִמְרֹד רְשִׁיעָא וְיִהִב יְתִיָּה לְיִצְחָק אָבָא וְיִצְחָק אָבָא יְהִב יְתִיָּה לְעִשָׂו. דהיינו דקיבל יוסף האי בגד יחד עם חלק הבכורה נדהא הוי בכור במחשבה. ושמא יש לומר דאותו בגד עבר לאחר מיכן למשמרת ברשות הכהן הגדול, אף שלא השתמשו בו לעבודת הקודש, ולפי זה אין כל כך תימה בהא דלבש אותו בגד. ועיין באות הבאה.

טו) גמ' שם. עוד הוכיח שם, דבגדי אדם הראשון היו ידועים כבגדי כהונה גדולה עד סוף ימי בית המקדש השני, מהא דאיתא בעבודה זרה (יא:), דעוד יום איד יש להם ברומי, אחת לשבעים שנה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חיגר, ומלבישין אותו בגדי אדם הראשון, ומניחין לו בראשו קרקפלו של רבי ישמעאל, וכו', ופירש רש"י (שם) ד"ה של אדם הראשון, והן בגדי חמודות שהיו לעשו.

טז) גמ', ראו מה נדר זה וקיים לאהובתו, אותו היום שאשתמש בכהונה גדולה אלבוש באונקלי שליכי ואחגור בצילצול שליכני. ופירש רש"י ד"ה לאהובתו, לאשתו. ועיין ברבינו גרשום דביאר, דאונקלי היינו מלבוש של אשה. ולכאורה צריך נמי ביאור דאם היה אמנם בגד של אשה איך לבש אותו. אמנם בפירוש המשניות להרמב"ם פירש כשיטת רבי יהודה, וביאר סוגיין, דלפיכך עשה תחבולה נגד שמעי אחיו ואמר לו בא ואלמדך סדר העבודה וארגילך בה, הלבישו בגד שאין מדרך הכהנים ללבשו וחגרו אבנט שגם הוא אינו כפי המתכונת הידועה, אלא היה "כעין" הבגד והאבנט שהיו לובשות אותו הנשים באותו הזמן, והביאו אל המזבח ללמדו בדבור לא שיתעסק בשום דבר מן העבודות, לפי שאין עבודת מחוסר בגדים מותרת כמו שהודעתין, ואחר כך הניחו, ופירש ממנו אל קבוצת כהנים שהיו במקדש, ואמר להם, אחי זה יש לו אהובה שהוא מנאף עמה, ולפי זה,

או שהשתחוה או שהודה, אבל השוחט לעבודה זרה בשוגג אם עבר והקריב קרבנו ריח ניחוח ונתקבל שהרי לא שרת ולא נעשה כומר אלא שחט בלבד והוא שוגג ואף על פי כן לכתחלה לא יעבוד. ותמה הזבח תודה, מהא דאמרינן בסמוך, דאי אשמועינן שחיטה לא הוה ידענא דין השתחואה והודאה, כיון דלא הוה עבודה, דמוכח דשחיטה חמיר טפי, והרי השוחט בשוגג לעבודה זרה קרבנו ריח ניחוח ונתקבל. וכתב בשם הפרי מגדים (או"ח סימן קכ"ח סקנ"א), דכוונת הרמב"ם דהחמיר בהו בשוגג היינו מדרבנן, והקשה מנין לו לרמב"ם דבר זה. ובשו"ת חכם צבי (סי' יג) כתב, דהרמב"ם דייק כן מהא דבשחיטה פירשה הגמ' דהיינו במזיד, ובהשתחואה והודאה סתמה ולא פירשה, ומשמע דהיינו אף בשוגג, ואף דאיכא לדייק נמי לאידך גיסא, דמדפירש בוריקה דהיינו בשוגג, הכא דסתם מיירי דוקא במזיד, מכל מקום כיון דסתם, עדיף לו לדייק דכהונה לכל גוונא, אפילו בשוגג. ועיין בנתיבות הקודש ובאבן האזל.

יא) גמ', וצריכא דאי אשמועינן הר קמייתא וכו'. הקשה הלחם משנה (פט"ו מתפילה ונשיאת כפים ה"ג), מדוע הוצרכה הגמ' למיעבד צריכותא מזריקה להשתחוויה, הא הוצרכו למפלג בהשתחוויה לאשמועינן דרב נחמן אינו אוסר אפילו במזיד, דהא בוריקה לא שמעינן לה, דהתם בשוגג איירי. נואף דהגמ' לא קעביד צריכותא מזריקה להשתחוויה, אלא משחיטה להשתחוויה, ותרווייהו מיירי אף במזיד. מכל מקום שפיר איכא לאקשוויי לה אהא דעבדינן צריכותא מזריקה לשחיטה] ותירץ, דאין הכי נמי, אלא דהוה בעי לאשכח צריכותא אליבא דרב ששת. אמנם הקשה, דלפי מה משמע מהרמב"ם (שם) דדוקא בשחיטה קאמר רב ששת דבמזיד אין קרבנו ריח ניחוח, הא בשוגג הוי ריח ניחוח, אבל בהשתחוויה והודאה אף בשוגג אין קרבנו ריח ניחוח, הדרא קושיא לדוכתא, דאם כן למה לגמ' למיעבד צריכותא משחיטה להשתחוויה, הא הוה לה למימר, דשחיטה היינו דוקא במזיד, אבל בהשתחוויה אשמועינן דלרב ששת אף בשוגג אין קרבנו ריח ניחוח, ושפיר איצטריך לאיפלוגי בהשתחוויה בין לרב נחמן ובין לרב ששת. ועיין עוד במנחה טהורה ושו"ת חכם צבי (סי' יג).

יב) גמ', מודקאמר אין צריך לומר וכו' אלמא בית חונוי לאו עבודה זרה הוא. הקשה השפת אמת, הא כבר מרישא דמתניתין (קט). דקתני "האומר הרי עלי עולה יקריבנה במקדש, ואם הקריבה בבית חונוי יצא" שמעינן לה, דאי בית חונוי עבודה זרה הוא, פשיטא דצריך להקריבה במקדש.

יג) גמ', ונמענו אחיו הכהנים מלברך בשם. הקשה התוס' רי"ד ביומא (לט:): היאך נמענו, הא איכא מצוה לברך במקדש בשם, כדרשינן (שם לח). מ"ושמו את שמי על בני ישראל" (במדבר ו, כז). ותירץ, דצריך לומר דאינו חובה אלא רשות, דהווי רשאים להזכיר השם ככתבו במקדש, אבל אם אינן רוצים, רשאים להזכירו בכינויו במדינה [כבמדינה]. עוד תירץ, דנמענו מלברך בשם של מ"ב אותיות, והווי מברכין בשם בן ד' אותיות. ורבינו גרשום, (כאן) פירש דנמענו כיון דלא היו בוטחין בעצמן, ורש"י ביומא (לט:): ד"ה מלברך, פירש, דלא היו כדאי. ותוס' בסוטה (לח.). ד"ה הרי, פירשו, דמצוה לברך בשם דוקא היכא דאיכא גילוי שכינה, וכדכתיב "אבא אליך וברכתך", ולאחר שמת שמעון הצדיק, דלא זכו לגילוי שכינה, נמענו מלברך בשם.

להשם, ומשמע התם דאי לאו דלאורינהו שרי הוה אסור להעלותו, והא התם לא נתכונה מעיקרא למקדש, דלא הוה קיים, ואף על פי כן היה אסור].

כא) גמ', כל האומר עלה אני כופתו ונותנו לפני הארי ועתה וכו'. ביאר המהרש"א (חידושי אגדות), דגבי האומר לו לעלות הוה כופתו ונותנו לפני הארי, ולא הוה מוזיק ליה בידים, אבל על האומר לו לירד חרה ליה טפי, והיה מוזיקו בידים, ושופך עליו קומקום של מים חמין. והבונה (עין יעקב) פירש איפכא, דלכפות לפני הארי גרע טפי, ומחמת ענותנותו דהוה שונא הרבנות, אם אמר ליה לעלות, הוה מתאכזר במיתתו וכופתו לפני הארי, אבל אם אמר ליה לירד מאותה גדולה, לא הוה רע בעיניו כל כך, והוה מצער במים חמין בלבד. והמהר"ל (חידושי אגדות) ביאר, דהוה מידה כנגד מידה, דארי משל לגדולה דהוה גדול שבחיות, ובעל שררה וגדולה קרוב הוא לחטא, ולכך האומר לו לעלות הוה כופתו לפי הארי, וכשם דבגדולה אין ודאות שיחטא, כך אין ודאות שהארי יאכל אותו, ושפיכת מים חמין על ראשו משל לצער שירגיש על ידי שירד מגדולה, דהראש משל לגדולה, ואפשר דאותו צער הוה מחמת חילול השם.

כב) גמ', ביום ההוא וכו' מדברות שפת כנען ונשבעות לה צבקות. העיר המהרש"א (חידושי אגדות), אמאי לימדן שפת ישראל, הא משמע דלא הדין אלא שלא יעבדו עבודה זרה כגר תושב, ושאר מצוות לא קיבלו על עצמן. ופירש, דאינו דומה הנשבע שבועה לה' בכינוי, לנשבע בלשון הקודש, ולכך לימדן לישיבע בלשון הקודש. [ועוד יש לבאר, דלימדן כדי שלא יחזרו לקלקולן על ידי שכניהן במצרים, דהא חזינן דאף ישראל דהוה יודעי תורה ושומרי מצוות בארץ ישראל היו מושפעין משכניהן הגויים, ואף דהוה הרוב והוה אומה בפני עצמן, וכל שכן דאלו חמש הערים דהוה המועט היו מושפעין מהמצרים, ולא דמי לשאר גרי תושב הדרין בארץ ישראל, דאין צורך ללמדן לדבר בלשון הקודש. (ש.ב.ק.)].

דף קי ע"א

א) גמ', דקרו ליה אלקא דאלקא. פירש רבינו גרשום, דגדול שמו בגוים, אבל אין יראים אותו. והמהרש"א (חידושי אגדות) פירש, דעל ידי ישראל נתפרסם אלוקותו, דהוה אלוקי ישראל ומשגיח על הארץ, אבל מצור כלפי מערב, כיון דאינן מכירין ישראל, אין מכירין דה' משגיח על העולם השפל, וקרו ליה "אלקא דאלקיא", כלומר, דהוה אלקא דאלוהים ולאותן אלוהות שתחתיו נתן כח וממשלה למטה, ואין הוא משגיח על העולם התחתון, ח"ו.

ב) גמ', אלו גלויות שבבבל שדעתן מיושבת עליהם כבנים ובנותי מקצה הארץ וכו'. פירש רש"י ד"ה כבנים, דדעת בני בבל מיושבת עליהן, כיון דלא הוה להו עול מלכויות כשאר גלויות. והמהר"ל (חידושי אגדות) פירש, דה' גזר על ישראל "בבלה יובאו ושם יהיו" (ירמיהו כו, כב), ולכך הוה בבל כארצם ומקומם של ישראל בגלות, ומבואר בפסחים (פז:): דעשה כן משום דאברהם אביהם היה מאור כשדים, ונחשב להן כבית אמם, ולכך היתה דעתן מיושבת עליהן שם, אבל על שאר ארצות נאמר (דברים כח, סה) "ובגוים ההם לא תרגיע וכו'", ולא היה דעתן מיושבת עליהן. עוד ביאר, דבבל היתה קרובה לארץ ישראל מצד דארמית קרובה אל לשון הקודש, והיו

מדויק טפי הא דנדר דיחגור בצלצול שלה דוקא, דכך דרכן של זונות לחגור בצלצול, כדאיתא בסוטה (ט). (ש.ב.ק.)., וזה שעליו בגדה ואבנטה, והוא נשבע לה כי ביום שיתמנה כהן גדול ילבש בגדיה ויגש בהם אל המזבח להראות לה גודל אהבתו אותה, והנה קיים לה מה שהבטיחה.

יז) גמ', שם. ולפי מה שנתבאר עד עתה יישב בספר למחר אעתיר את כל התמיהות. דכיון דהווי אותו בגד של אדם הראשון שהיה ברשות משפחת הכהנים הגדולים, היה יכול חונוי להאמין לאחיו שבסדר הכנתו לכהונה גדולה צריך ללבוש אותו בגד קדוש, אבל לא לעבוד בו, אבל מאידך גיסא שאר הכהנים שלא הכירו את הבגד הזה כיון שהיה דומה לבגדי אשה זונה שהיו לובשות באותה תקופה, האמינו למה שהעליל עליו אחיו. אמנם ממה שהקשו התוס' נראה שלא פירשו כן.

יח) גמ', רבי יהודה אומר לא כך היה מעשה וכו'. יש להעיר, דלכאורה בתרתי פליגי, דפלוגתא אם שמעי נתקנא בחונוי או אם חונוי נתקנא וחטא, לא תליא כלל בפלוגתא אם נבנה מזבח לשם שמים או לשם עבודה זרה. אמנם לכאורה יש לבאר, דלרבי מאיר חונוי נרדף על לא עוול בכפו, ויש לומר שלא עמד בנסיון ד"צדיק רע לו", ועל כן יצא לתרבות רעה. אבל לרבי יהודה דנתקנא, ורדפוהו באשמתו שרצה לפגוע באחיו, היה "רשע רע לו", ועשה תשובה והעלה לשם שמים ככוונת אביו שמעון הצדיק. (ש.ב.ק.) אמנם גם זה צריך עיון אי עבר אשחוטי חוץ, ועיין באות הבאה].

יט) תוס' ד"ה והעלה עליו עולה לשם שמים, תימה הרי יש כאן איסור שחוטי חוץ וכו'. המהרש"א (חידושי אגדות) הביא, למה שכתב הרמב"ם בפירוש המשניות, דאין הכי נמי דעבר אשחוטי חוץ. וכתב המהרש"א דכדבריו נראה, דהא מוקמינן למתניתין כמאן דאמר דבית חונוי לאו עבודה זרה, וקתני דאלו ששרתו בבית חונוי לא יעבדו במקדש, ועשאו כבעלי מומין, ועל כרחך טעמא משום דעברי אשחוטי חוץ. [אמנם דבריו צריכים עיון, דלא כתבו תוס' אלא דחונוי עצמו לא עבר אשחוטי חוץ, כיון דלא הקריב אלא קרבנות דעובדי כוכבים, ומכל מקום איכא למימר דשאר כהנים דבאו אחריה מסתמא הקריבו קרבנות עצמן, ועברו על שחוטי חוץ]. ועיין באות הבאה.

כ) בא"ד, ונראה דלכני נח היה מעלה. כתב הברכת הזבח, דלפי זה שמעתין דלא כרבי יוסי דאמר בזבחים (מה). דאף המעלה קדשי עובדי כוכבים בחוץ חייב כרת, אלא אתיא כרבי שמעון דפליג עליה התם. והצאן קדשים פירש, דאין כוונתו דחונוי היה מעלה להן, אלא דאורינהו להו היאך יעשו, ולאורינהו שרי, כדאיתא בזבחים (שם). עוד פירש, דבהא גופא פליגי רבי מאיר ורבי יהודה, דרבי מאיר סבירא ליה כוותיה דרבי יוסי דמחייב, ולכך קאמר דעל כרחך בית חונוי לא הוה לשם שמים אלא לשם עבודת כוכבים, ורבי יהודה סבירא ליה כוותיה דרבי שמעון, ולכך שפיר איכא למימר דהעלה לשם שמים. והקשה התיבות הקודש, מהא דמבואר מתוס' בזבחים (קטז:): ד"ה אסור, דאף לרבי שמעון דליכא כרת, איסור איכא. ולכך פירש, דכל מאי דאסור לסייען היינו דוקא כשהעובד כוכבים הקדישוהו למקדש, אולם אם הקדישוהו לבמה מעיקרא, לא נתקדש למזבח, וליכא איסור במה כלל, ומותר להקריב, ובהכי מיירי סוגיין. [ולכאורה צריך עיון דבזבחים (שם) איתא, דאימיה דשבור מלכא שדרא קורבנא לרבא, ואמרה להעלותו

אברהם (או"ח סימן א סק"א), דמיירי דוקא היכא דלא סיפק ביד הממעט לעשות יותר לכך הוא רצוי בעיני ה' כהמברה, שכן משמע מהראיה מקרבן מנחה, שהוא קרבנו של עני, דלא סיפק בידו להקריב יותר.

(ח) **מתני'**, שם. לכאורה יש להעיר, דמהכא משמע דקרבן העשיר ומנחת העני דקרבן בכוונת הלב כראוי, שוין במעלה, **ולעיל** (קד): משמע דמנחת העני עדיפא טפי, דילפינן התם מדכתיב אצלו "נפש", דהוי כאילו הקריב נפשו לפני ה'. ויש לבאר, דהתם איירינן בסתמא שכל אחד מביא מה שנתחייב, דכשעני מביא מנחה, מביא כל יכלתו, דלא סיפק בידו לאתויי טפי, אבל כשהעשיר מביא פר לחובתו, הוה מצי נמי לאתויי טפי, ואין כוונתו שלימה ככוונת העני. אבל הכא איירינן בגוונא שהעשיר מקריב בכוונה שלימה ושבירת ליבו, דאיהו נמי חשיב כאילו הקריב נפשו. (ש.ב.ק.).

(ט) **גמ'**, **שלא נאמר בהם וכו' אלא לה' שלא ליתן פתחון פה וכו'.** עיין **רש"י ד"ה לבעל דין.** והמהרש"א (חידושי אגדות) פירש, דהקרבנות על הרוב באין לפייס את מידת הדין על חטא האדם, ולא הוה ליה לכתוב דיהא ריח ניחוח "לה" שהוא מידת רחמים, אלא "לקל" או "לאלוקים" דהוה מידת הדין, ולא כתיב "לה" אלא שלא ליתן פתחון לבעל דין לחלוק, כיון דלשון "קל" ו"אלוקים" כתיב נמי לגבי עבודה זרה. ועיין עוד שם, **ובצאן קדשים ובעיין יעקב** (עין יעקב). ולכאורה צריך ביאור במה דכתב ד"קל" הוי מידת הדין, דהא "קל" הוי א' מ"ג מידות רחמים. והנה פירש **רש"י בשמות** (טו, יא) ד"אל" לשון חזק, ולפי זה נראה לבאר, דמשמעות התיבה בפני עצמה הוי לשון חזק ודין, אבל שפיר מתפרשת נמי בתוך י"ג מידות רחמים במשמעות חזק מידת רחמים. (ש.ב.ק.).

(י) **רש"י ד"ה מנין למתעסק,** בדבר אחר וכו'. וכעין זה פירש **בחולין** (יג) ד"ה **מנין.** והקשו **תוס'** (שם) ד"ה **מנין,** דבכי האי גוונא אפילו בחולין נמי הוה פסול, וכדמוכח **התם** (לא.). ולכך פירשו, דמתעסק היינו דמתכוין לחתיכת סימנים, אבל לא לשם זביחה, דבחולין כשר ובקדשים פסול. ועוד כתבו, דאיכא מתעסק אחר כגון דשחט של קדשים וקסבור דהוה של חולין.

סליקא לן מסכת מנחות

מסכת חולין

דף ב ע"א

(א) **רש"י ד"ה הכל שוחטין,** כל היכא וכו' למר לאתויי טמא בחולין ולמר וכו'. העיר **הראש יוסף,** אמאי הזכיר האוקימתא דטמא בחולין והאוקימתא דכותי או מומר, ולא הזכיר האוקימתות דרבינא לפי תרי הלישנות **דלקמן** (ג.). וביאר, דאפשר דנקט דווקא הנך אוקימתות דהוה אליבא דהלכתא, מה שאין כן הנך תרי לישני דרבינא דלית הלכתא כוותיהו, כדמסיק התם דכולהו לא אמרי כלישנא קמא דרבינא, "משום דלעלופי לא חיישינן", ולא אמרי כלישנא בתרא ידידה, ד"רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן". ועיין עוד **בלב אריה.** [אמנם עיין **רש"י על הרי"ף** (ב. מדפי הרי"ף) ד"ה **הכל,** דכתב נמי הני תרי לישני דרבינא].

(ב) **גמ', חוץ מחרש שוטה וקטן שמא יקלקלו את שחיטתן.** כתב **הרמ"א** (יו"ד סימן א סק"ה), דקטן ששחט בינו לבין עצמו, אפילו אם יודע לאמן ידיו,

גם דומין במה שהיו בעלי שכל בדרגה קרובה אל דרגת חכמת בני ארץ ישראל. **והמהרש"א** (חידושי אגדות) פירש, לפי שלבבל גלו החכמים, כדאמרינן **בגיטין** (פח). ועיין עוד **אהבת איתן** (עין יעקב).

(ג) **גמ', מאי בלילות אמר רבי יוחנן אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בלילה מעלה עליהם וכו'.** ביאר **המהרש"א** (חידושי אגדות), דהוה קשיא לגמ' "מאי בלילות" דהא עיקר עבודת בית המקדש היה בימים, ולכך דרשינן דאתי לרמוז על תלמידי חכמים העוסקים בתורה בלילות, דבימים הם טרודים בעסקיהם, ומכל מקום עיקר קרא קאי על עבודת בית המקדש. [ומשמע מפירושו, דאין חילוק במהותו בין עסק התורה שבלילה לעסק התורה שביום]. **והרי"ף** (עין יעקב) ביאר, דאמרינן **לעיל** דהעוסק בתורה כאילו מקטיר, ולפי זה, העוסק בתורה בלילה אין לו שכר דהקטרה, דהא אין מקטירין קרבנות בלילה, ולזה דרשינן מהאי קרא דאית ליה שכר דעבודה השייכת בלילה, דהיינו העלאת אברים ופדרים. ופירש ד"בבית ה" היינו בבתי מדרשות, ו"שאו ידיכם קודש" היינו דכתיב "שאו ידיכם קודש", דמעלה עליהן הכתוב כאילו נושאים ידיהן להעלות האימורין שהן קודש על גבי המזבח. ועיין עוד **במהר"ל** (חידושי אגדות).

(ד) **גמ', אמר ריש לקיש וכו' אמר רבא וכו' אמר רבי יצחק וכו'.** העיר **המהרש"א** (חידושי אגדות), מאי הוסיף רבא במה שדרש "לא עולה", טפי מדרשת ריש לקיש. וביאר, ד"זאת התורה", משמע דמיירי בעוסק בכל התורה, ולא בפרשת קרבן אחד בלבד, וריש לקיש סבירא ליה דהוי כאילו הקריב קרבנות, ורבא סבירא ליה דהעוסק בתורה לא הוי כאילו הקריב לחוד, לכפר על מה שנתחייב כבר, אלא התורה עדיפא דמגנא ומצלא דלא יבוא לידי חטא מעיקרא, ורבי יצחק קאי בשיטת רבא ואתי להוסיף ולדרוש פסוק אחר דכתיב "תורת החטאת", דמשמע דמיירי בעוסק בפרשת קרבן חטאת, וגדרו כעוסק במצוה גרידא, דמגנא כאילו הקריב קרבן, ולא מצלא שלא יבוא לידי חטא, ועיין עוד שם. **והעיון יעקב** (עין יעקב) ביאר, דבהכי פליגי, דלריש לקיש, העוסק בתורה הוי "כאילו" הקריב קרבנות, ומשמע דקרבנות עדיפי, אבל רבא סבירא ליה דתורה עדיפא, ולשיטתו אויל דקאמר **ביבמות** (קה). דעוון בני עלי, בזבח ומנחה אינו מתכפר, אבל מתכפר בתורה, דתורה עדיף.

(ה) **רש"י ד"ה מאי דכתיב זאת התורה,** ולא כתיב זאת החוקה. הקשה **הרי"ף** (עין יעקב), דבכמה דוכתי אשכחן דכתיב "זאת תורת" דהא כתיב "זאת תורת העולה" וכן "זאת תורת האשם", ואמאי לא דייקנן דלא כתיב בהו "חוקת". ולכאורה יש לתרץ, דדרשינן לה הכא, והוה הדין דשייך הך דרשא בהני פסוקים דנקט, דהני נמי מיירי בקרבנות, והא דילפינן לה דוקא מפסוק "זאת התורה לעולה ולמנחה וכו'" משום דהכא דאשמועינן קרא דהוה כאילו קרב כל הקרבנות אלו, הוה רבותא טפי. (ש.ב.ק.). ולכך פירש, דדייקנן מדהוה ליה לכתוב "זאת תורה" [נראה דצריך לומר "תורת"], וכתיב "התורה".

(ו) **גמ', כל העוסק בתורה אינו צריך עולה וכו'.** עיין **רש"י ד"ה אין צריך. והעולת שלמה,** כתב, דלולי פירושו של רש"י היה נראה לפרש, דדרשינן "לעולה", כאילו כתיב "לא עולה", ואשכחן כי האי דרשא **בנדרים** (יא:).

(ז) **גמ', אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין את לבו לשמים.** כתב **המגן**

משום דכתיב "לא יחליפנו" ולא הזכיר "לא ימיר". והתם לא קשיא, דנקט לאו ד"לא יחליפנו" דכתיב קודם בקרא] וביאר, דטעמא משום דחד לאו ניתק לעשה, וכן כתב בהגהות מהר"ץ חיות. ובקובץ ענינים כתב, דתוס' סברי דאינו מנתק כלל, ודלא כמהרש"א. ועיין שם, ובראש יוסף.

ז) בא"ד, שם. הקהלות יעקב (סימן א) תירץ, דעיקר אזהרת לא יחליפנו הוא לא להוציא ההקדש לחולין על ידי תמורה, ואזהרת לא ימיר הוא התפסת התמורה, ומבואר בתמורה (ג): דהא דמימר לא חשיב לאו שאין בו מעשה ולוקין עליו, משום דבדיבורו איתעביד מעשה, דהיינו דחל התמורה, וטעם זה שייך דוקא בלאו דלא ימיר דהוא התפסת התמורה בחולין ולוקין עליו כיון דחל, אבל הלאו דלא יחליפנו דהוא המעשה שמוציא ההקדש לחולין על ידי התמורה לא חל ואם כן הוה לאו שאין בו מעשה ואין לוקין עליו. ולפי זה אתי שפיר הא דכתב רש"י ד"ה וסופג, דלוקה משום לאו דלא ימיר, ולא הזכיר לאו ד"לא יחליפנו".

דף ב ע"ב

ח) תוס' ד"ה אבל אמר הרי עלי לא, בתוה"ד, ויש לומר דקסבר כיון וכו'. בחידושי הרמב"ן כתב, דאי מביאה למקדש ומקדישה, אף לרבי מאיר מותר, ועיין שם, ולפי זה לא קשיא קושיית התוס' היאך אכלו ישראל במדבר. והריטב"א ביאר בשם הרמב"ן, דליכא איסור לנדור ולנדוב אלא בקרבנות של רשות גמור, שמא יעבר על "בל יחל", אבל אי עושה לצרכו שרי, ולכך במדבר שעשו לצורך אכילתם שרי, וכן שרי לידור עולות ושלמים לצורך כפרה או לריצוי ה'.

ט) תוס' ד"ה טמא בחולין מאי למימרא, בתוה"ד, ואפילו יהא אסור לטמאות גופו באוכלין טמאין. הקשה הרש"ש, דהא כתיב בהדיא בתורה "הטמא והטהור יחדיו יאכלנו", ומפרשינן דאפילו בקערה אחת דהאוכל נטמא, יכול הטהור לאכול, והא כתב הט"ז (יו"ד סימן קי"ז), דאין רבנן יכולים לאסור דבר שהותר בפירוש בתורה, והכא מפורש בתורה דשרי. ותירץ, דאכילה דמן התורה בכזית, ורבנן לא אסרו אלא בשיעור חצי פרס או בכביצה.

י) גמ', בחולין שנעשו על טהרת הקודש וכו'. פירש רש"י ד"ה בקדש, דקא משמע לן דחייב להבדל מדרבנן, כיון דמדאורייתא איכא דין שימור, ואסור לטמאות. ובחידושי הרמב"ן כתב, דמותר לטמאות חולין שנעשו בטהרה, דאין דין שימור עליהו, וביאר דתירוץ הגמ', דקא משמע לן דכיון דעשו מעלה בחולין שנעשו על טהרת הקודש, סלקא דעתין דאף נעשה מעלה למיבעי שימור בקדשים, שמא יגע ולא אדעתיה, ואתי למיכל בימי טהרתו, אי נמי, דהוה אמינא דליבעי שימור גזירה אטו קדשים, קא משמע לן. [ועיין תוס' ד"ה דליתיה, דכתבו דלא הוה ספק טומאה ברשות הרבים, כיון דהוה רוב, ולפי זה אף בחולין איכא למיחש לטומאה, ועל כרחך סבירא להו כרש"י, דכל הנידון הוה אי אסור או מותר. והרמב"ן פירש התם דבקדשים לא אמרינן ספק טומאה ברשות הרבים טהור, אלא בספק גמור, ואזיל לשיטתו דבחולין לא חשיב לטומאה אף אי נשאל].

יא) תוס' ד"ה ובמוקדשין לא ישחוט וכו', ואף על גב דאמרינן לקמן וכו' חיישינן שמא יגע לאחר פירכוס. הקשה בחידושי הגרע"א, דאם כן, מאי פרכה הגמ' "אילימא דאיטמי במת וכו' לטמייה לסכין ואזל סכין וטמייתה

שחיטתו פסולה, וביאר הש"ך בשם הרא"ה, דטעמא משום דאין נאמנות לקטן. ובשם הלבוש ביאר, דטעמא דכיון דאכתי לא הגיע לחובת שחיטה מן התורה, אין שחיטתו שחיטה. ובנודע ביהודה (מהדורא תניינא א"ח סימן א') הקשה, דבמתניתין מפורש דכל החסרון שמא יקלקלו, ואי גדול עומד על גביו שפיר דמי. ולכך ביאר דקטן חשיב בר זביחה משום דאיכא איסור ספיה לקטן מדאורייתא. והש"ך כתב, דחשיב בר זביחה כיון דאסור לו לאכול, [ואפשר דכוונתו כמו שכתב הנודע ביהודה]. ובאחייעזר (ח"ג סי' פ"א סקי"ב) כתב, דחשיב בר זביחה דיאסר בנבילה כשיגדל, ועיין עוד שם. ובקובץ הערות (סימן ע"ה סק"ד) כתב, דקטן הוה בר זביחה כיון דבר קבלת טומאה הוא, ולכך השחיטה תיקון אצלו לטהרה מידי נבילה, מה שאין כן עובד כוכבים דאינו מקבל טומאה, ועיין שם עוד.

ג) רש"י ד"ה מעריכין, תורת מעריכין עליהן וכו' אף על גב דקטן הוא זה הנודר חייב ליתן וכו'. וכן כתב הרמב"ם (פ"א מערכין ה"ו) דקטן שנדר, מחייבין אותו לקיים נדרו. והקשה המנחת חינוך (מצוה ש"ג), מהיכא תיתי, דאף דבכחו לפעול נדרו, מכל מקום, הא קטן פטור מן המצוות, וכן דייק מהרמב"ם גופיה (פ"א מנדרים ה"ה) דאינו עובר ב"בל יחל". ובאחייעזר (ח"ג סימן ס"ז סק"ג) תירץ, שחייב בתשלומין כמלוה הכתובה בתורה, וכחוב ממון דאיכא נמי אף אקטן, ועיין עוד שם.

ד) תוס' ד"ה הכל שוחטין, כתוב בהלכות ארץ ישראל דנשים לא ישחטו. עיין ראש יוסף שהאר"י, וכתב דאיכא לפרש בב' אופנים, א. דהוה לעיכובא, ב. דלא הוה אלא למצוה, ואי הוה לעיכובא קושיית התוס' לא הוה רק מטעם דלא קאמר משום דבעי למיתני נשים, אלא דעצם הדין מפורש דכשר בנשים. וכתב ליישב קושיית התוס', דטעמא דפסולות משום דחשודות אלפני עור, ומשום הכי פסולות לשחוט לאחרים, אבל כשרות לשחוט קרבן עצמן. והפני יהושע תירץ, דטעמא דנשים לא ישחטו משום דדעתן קלות הוא משום בדיקת הסכין, וכדמוכח לקמן גבי שחיטת מומר דמיטרח לא טרח, וכלל הוא דכל היכא דאיכא טירחא אין הנשים נאמנות, ואפילו הכי, בשחיטת קדשים נאמנות, דבבית המקדש הוה כמה ממונים על לשכת בית החליפות לצורך בדיקת הסכין, והוכיח מסוגיא דלקמן דבימי המשנה והגמ' היו נותנין הסכין לחכם לבדוק, ומשום הכי נאמנות, מה שאין כן האידנא דאין מראין סכין לחכם, דמחלו החכמים על כבודם, ולכך אין הנשים נאמנות, ועיין שם. וכעין זה תירצו בהגהות מהר"ץ חיות ובהגהות ריח"ל מייזליש, עיין שם.

ה) תוס' ד"ה שמא יקלקלו וכו', בגמרא דייק וכו' ופירש הקונטרס אפילו אחרים רואין אותן וכו'. פירשו הרמב"ן והרשב"א, דטעמא משום בל תשחית. ועוד פירשו, דכיון דמועדין הן לקלקל, חיישינן שמא ידרסו מעט ולא אדעתייהו דהני דרואין אותן.

ו) תוס' ד"ה וסופג את הארבעים, ואם תאמר הוה ליה וכו'. הקשה מההרש"א, דלפי מה שמבואר בתמורה דטעמא דתמורה לא הוה לאו הניתק לעשה ולא ילקה עליה, משום דהוה תרי לאוין וחד עשה, ואין עשה מנתק אלא לאו אחד, לא קשיא מידי, דדינא הוא דלא ילקה אלא ארבעים, דאי לא הוה אלא לאו אחד לא הוה לוקה כלל, וכתב דצריך עיון. ובמהדורא בתרא העיר, דרש"י ד"ה סופג כתב לוקה משום לאו ד"לא ימיר", ולא נקט ללאו ד"לא יחליפנו", [ועיין לעיל ברש"י ד"ה לא דכתב, דאין אדם רשאי להמיר

יד) תוס' ד"ה דליתיה קמן דנישייליה, ואף על גב וכו' משם דרוב פעמים וכו'. אבל בחידושי הרמב"ן כתב, דהא דגמירי לן דספק טומאה ברשות הרבים טהור, היינו אפילו היכא דאיכא רגלים לדבר דנטמאת, דאי לא, למה לי הלכתא, תיפוק ליה משום דאית לה חזקת טהרה. ועיין שם עוד, ועיין באות הבאה.

טו) בא"ד, שם. עיין באות הקודמת. ובחידושי הרמב"ן תירץ, דכיון דבמוקדשין איכא דין שימור, דכתיב "משמרת תרומותי", בעינן ודאי שמור. ובקובץ ענינים הביא למאי דפליגי אמוראי בפסחים (לד.) בפסול היסח הדעת, דאיכא דסבירא ליה דהוי פסול טומאה, דחשינן שמא נטמא, ואם יבוא אליהו ויאמר דלא נטמא טהור, ואיכא מאן דסבירא ליה דהוי פסול גוף, דנפסל על ידי כך, ואפילו אם יבוא אליהו ויאמר דלא נטמא, אין שומעין לו, וביאר, דדברי הרמב"ן כמאן דאמר דהוי פסול גוף, דלמאן דאמר דהוי פסול טומאה, לא גרע מספק טומאה ברשות הרבים דטהור. אבל בשו"ת אחיעזר (סימן א', סק"ג) ביאר, דמסתמת לשון הרמב"ן משמע דאתי אליבא דכולי עלמא, דאף אליבא דמאן דאמר דהוי פסול טומאה, ברשות הרבים טמא, דכיון דנפסל מצד העשה דשימור, הוי ככל ספק איסור דאולין לחומרא, ולא נתחדש בזה חילוק רשויות. ובדעת התוס' דפליגי ביאר, דסבירא להו כמאן דאמר דהוי פסול טומאה, וכיון דאיכא ספק אי שמר כראוי, חשיב כספק טומאה ברשות הרבים, ועיין שם עוד.

טז) בא"ד, שם. העיר בנודע ביהודה (יו"ד סוף סימן ד'), מאי טעמא הקשו התוס' על הא דמבואר בגמ' דליתיה דנשאל, טפי הוה להו לאקשווי על עצם דינא דרבה דבמוקדשין לא ישחוט ואם שחט ואמר ברי לי שלא נגעתי שחיטתו כשרה, דמה צריך שיאמר ברי, הא ספק טומאה ברשות הרבים טהור. וביאר, דמה דספק טומאה ברשות הרבים טהור לא עדיף מדבר שיש לו חזקת היתר, דהיכא דאיכא לברורי הספק לא סמכינן על החזקה, והוא הדין הכא, אי איתא קמן דנישייליה, לא אמרינן דספק טומאה ברשות הרבים טהור. והקשה בשו"ת אחיעזר (ח"ב סימן א' סק"ג), דאם כן, לא צריך שיאמר ברי לי, דאף אי אמר מסופקני כשר, כיון דאי אפשר להתברר, ומאי טעמא בעינן שיאמר דוקא ברי לי. ולכך ביאר, דהא דתוס' הקשו דוקא בליתיה קמן, משום דאי איתיה קמן ומסתפק, בהא מודו תוס' להרמב"ן (הובא באות הקודמת) דלא חשיב ספק טומאה ברשות הרבים, דכיון דהסיח דעת הרי נאסר מחמת היסח הדעת, אבל אי ליתיה קמן ואפשר דבאמת לא הסיח דעת, אלא דאנן לא ידעינן, בהא סברי תוס' דחשיב ספק טומאה ברשות הרבים.

לבשר", הא לדברי התוס' דלא מטמא אלא אחר הפירכוס יזהר שלא יגע אחר השחיטה. ועוד העיר, דבתוס' ד"ה דליתיה הוכיחו דרוב פעמים לא יוכל לזוהר שלא יגע, ואם לא מטמא עד אחר פירכוס, אמאי לא יוכל לזוהר. ובתוס' (שם) כתבו בפירוש אחרינא, דמיירי בבמה, ולפי זה אתי שפיר, אלא דאהא הקשה הגרע"א, דבסיפא דמתניתין מיירי באחרים רואין אותו, ומשמע דאיכא ג' אנשים, ב' הרואין והשוחט, ואם כן, הוה לה דין רשות הרבים לטומאה. ועיין באות הבאה ומה שכתבנו בשם שו"ת אחיעזר, ולפי זה תירץ, דהא דהוצרכו תוס' לתירוץ הראשון היינו דוקא בקדשים, אבל בחולין דמה מכשירה וקושיית הגמ' לקמן דאם כן לטמיהה לסכין, היינו דוקא על הא דחולין.

יז) בא"ד, כדאמר בהעור והרוטב השוחט וכו'. תמהו הגרע"א (לקמן ג ע"א) והרש"ש, דכיון דהוויא משנה מפורשת דמפרכת טמאת אוכלין מאי קסברי בתירוצם הראשון. ובשו"ת אחיעזר (ח"ב סימן א' סק"ב) ביאר, דתוס' בתירוצם הראשון דהכא, אולי לשיטת התוס' ד"ה שמא בתירוץ הראשון דהתם, דכתבו דהדם אינו מכשיר אלא מדין חיבת הקודש מדרבנן, ומדאורייתא אינו מקבל טומאה, ומדרבנן נמי לא מיטמא, דאף דמדאורייתא שרי למיכל מבהמה משעת שחיטה, מדרבנן אסרוה עד שתצא נפשה, ולכך מפרכת לא חשיב אוכל מדרבנן, ואם כן לא שייך במפרכת טומאה בין מדאורייתא בין מדרבנן. ובתירוצם השני דהכא סבירא להו כתירוץ השני דלקמן, דמיירי היכא דהעבירה בנהר, והוכשרה מדאורייתא, ומדאורייתא מפרכת נמי הוי אוכל, ומיטמא. ולפי זה תירץ למאי דהקשה בחידושי הגרע"א (הובא באות הקודמת). [אמנם התוס' במנחות (כא.) ד"ה יצאו כתבו, דחיבת הקודש הוי מדאורייתא. ורש"י (שם) ד"ה יצאו כתב, דהוי מדרבנן, ועיין שם מה שהקשו התוס' עליו ועיין עוד בקהילות יעקב (סי' ב.).

יג) תוס' ד"ה שמא יגע בבשר, אף על גב וכו' חיבת הקודש מכשרת. הקשה הנודע ביהודה (יו"ד סימן ד'), דלכאורה הא דשרי לכתחילה לשחוט חולין שנעשו על טהרת הקודש, היינו משום דהאיסור לטמאות לא הוי אלא מדרבנן, כדכתב רש"י ד"ה כקדש, מה שאין כן בקדשים דהוי איסור דאורייתא, אולם לענין קבלת טומאה אשכחן איפכא, דחולין מקבלים מדאורייתא, דהוכשרו בדם, וקדשים לא מקבלי אלא מדרבנן, ואם כן, שקולים הן, דחד דאורייתא וחד דרבנן בזה, והוא הדין בזה, ומאי שנא. [אמנם לדעת הרמב"ן שהובא לעיל באות י לא קשיא מידי, דליכא איסור לטמאות חולין שנעשו על טהרת הקודש]. ותירץ, דעל כרחק רבה בר עולא סבר כמאן דאמר לקמן (לו.) דחיבת הקודש דאורייתא, ועיין עוד שם.

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרף היוזמי" בעיון!!!

זמני השיעור בדרף היוזמי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית הכנסת שע"י 'קהילת אשכנז' רחוב התם סופר 2 קרית ספר מודיעין עילית ת"ו

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...
יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרכיב ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (ה"ח"ח באהבת חסד"ח כ"פ"ט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©